Ազգ
Azg
armenian daily

14 ՅՈՒԼԻՍ 1995 ՈՒՐԲԱԹ # 133 (887)

Թուրքիան փորձում է մեղմել Նախիջեւանի «նվիրաբերման» հայտարարությունը

Մեր երեկվա համարում հրապարակել էինք Նոյյան Տապանի լուրն այն մասին,՝ որ Նախագահ Ալիեւը պաշտոնական այցով Բաքվում գտնվող վարչապետ Թանսու Չիլլերին առաջարկել էր, որ Թուրքիան ստանձնի Նախիջեւանի պատասխանատվությունը: Պոլսում լույս տեսնող «Ժամանակ» օրաթերթից երեկ մեր ստացած հեռագրալուրից տեղեկացանք, որ Չիլլերն Անկարա վերադարձին խուսափել է այս մասին արտահայտվելուց, մինչ նրա արտաքին գործավարության պատասխանատու Օնուր Էոյմենն ասել է, թե քանի որ «Հայկական բռնագրավման հետեւանքով Բաքվի իշխանությունները դժվարանում են հասնել Նախիջեւանի կարիքներին, հասկապես ձմռան ամիսներին, երբ հաճախ ընդհատվում է էլեկտրական հոսանքի մատակարարումը, ուստի, ասել է նա, նախագահ Ալիեւի խոսքերը պետք է մեկնաբանել որպես Նախիջեւանի բարեխնամությունը Թուրքիային հանձնելու արտահայտություն»: Սակայն, Անկարայում Ադրբեջանի դեսպան Մեհմեդ Նեւրուզօղլին չի թաքցրել իր գոհունակությունը նման կարգադրության առթիվ եւ հույս է հայտնել, որ Թուրքիան «իր գիրկը կբացի» Նախիջեւանի դժվարությունները բարեւացնելու գործում: Ինչ վերաբերում է լրագրողների այն հարցին, թե արդյոք նախատեսվո՞ւմ է Նախիջեւանի վարչական պատասխանատվությունն էլ Թուրքիային հանձնումը, դեսպանն ասել է՝ «Ի՞նչ դա վատ կլինի»:

ՀՈՒԼԻՍԻ 5

Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության հայտարարությունը

Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցությունը ս. թ. հուլիսի 5-ին կայացած ընտրությունների կապակցությամբ, համակողմանիորեն ծանոթանալով տեղամասերից, ընտրատարածքներից եւ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովից ընտրությունների ընթացքի եւ արդյունքների վերաբերյալ ստացված պաշտոնական եւ ոչ պաշտոնական տեղեկատվությանը, վերլուծելով կուսակցության պաշտոնական ներկայացուցիչների, դիտորդների, ինչպես նաեւ լրատվության միջոցների դիտարկումները, հայտարարում է.

1. Հուլիսի 5-ի ընտրությունների պաշտոնական տվյալները չեն համապատասխանում իրականությանը եւ արդյունք են մեծամասամբ ընտրատարածքներում տեղ գտած անօրինականությունների, ընտրողների ազատ կամքի արտահայտման իրավունքի ոտնահարման, տարածքային հանձնաժողովների կողմից ընտրությունների արդյունքների խեղաթյուրման եւ կեղծիքի:

2. Կայացած ընտրությունները եւս մեկ անգամ հաստատում են, որ Հայաստանում ժողովրդավարության հետագա զարգացման ճանապարհի նկատմամբ ՀՌԱԿ-ի նախկինում արտահայտած անհանգստությունները հիմնավոր էին: Կուսակցությունը ներկա կացության հիմնական պատճառն է համարում իշխող քաղաքական խմբավորման ցանկացած գնով իշխանությունը պահպանելու եւ անառարկելու մոլուցքը՝ պայմանավորված ազգային հարստության վերաբաշխման գործընթացի իրենց մասնաբաժնից զրկվելու մտավախությամբ:

3. Չնայած հրապարակված պաշտոնական տվյալներին, ընտրությունների իրական արդյունքները վկայեցին ժողովրդի աճող քաղաքական ակտիվությունը եւ նրա իրական վերաբերմունքը իշխող քաղաքական խմբավորման նկատմամբ, լուրջ նախազգուշացում հանդիսանալով նրանց համար: Մենք վստահ ենք, որ ժողովուրդը այժմ առավել լավ է պատկերացնում եւ գիտակցում այն քաղաքական իրավիճակը, որում նա հայտնվել է եւ չի վհատվի, չի հուսալքվի, այլ նույն ակտիվությամբ կշարունակի դժվարին ուղի հարթել իրական ժողովրդավարության եւ տնտեսության խնկական ազատականացման համար:

4. Չընդունելով հուլիսի 5-ի ընտրությունների արդյունքները, անհրաժեշտ հետեւություններ անելով ստեղծված իրավիճակից, գիտակցելով իր պատմական պատասխանատվությունը հարազատ ժողովրդի առաջ, ՀՌԱԿ-ը պատրաստ է շարունակել իր սկզբունքային քաղաքական պայքարը հանուն ժողովրդավարական Հայաստանի: ՀՌԱԿ-ը միշտ կառչած է մնում իր քաղաքական հանձնառությանը եւ պատրաստվում է պայքարի էլ ավելի դժվարին եւ երկար ճանապարհի, լավ գիտակցելով իր պատմական պատասխանատվությունը հայ ժողովրդի առաջ:

Հանրաքվեի արդյունքը կարող է վիճարկել միայն նոր հանրաքվեն

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՅՈՒԼԻՍ, ՍՆԱՐՔ: Հուլիսի 10-ին Ազգային ժողովրդավարական միությունը (ԱԺՄ) ՀՀ Գերագույն դատարանին ներկայացրել է հայց՝ պահանջելով անվավեր ճանաչել Նոր Սահմանադրության նախագծի՝ հուլիսի 5-ին կայացած հանրաքվեի արդյունքները եւ այդ առթիվ նշանակել կրկնական քվեարկության օր: Ինչպես հայտնեց Սնարքի թղթակցին ԿԸՀ-ի նախագահի տեղակալ Գագիկ Ջհանգիրյանը, ՀՀ հանրաքվեի մասին օրենքի 31-րդ հոդվածի համաձայն, հուլիսյան հանրաքվեի արդյունքները անվավեր կարող է հայտարարել միայն կրկնական քվեարկությունը: Սակայն, Գերագույն դատարանը իրավասու չէ որոշում կայացնել հուլիսի 5-ի հանրաքվեի արդյունքների անվավերականության մասին, ուստի եւ դատարանը չի քննարկի ԱԺՄ-ի հայցը, արեց իր եզրակացությունը Գագիկ Ջհանգիրյանը:

ԵՐԵՎԱՆ

Կառավարությունում սպասվում են արմատական փոփոխություններ

Հին ու նոր դեմքերը կփոխարինեն միմյանց

ԴԱՎԻԹ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Նոր Սահմանադրության հրապարակումից հետո, հուլիսի 13-ից այլեւս չեն անցկացվի ՀՀ կառավարության նախագահության նիստեր: Իսկ Հիմնական օրենքի 86-րդ հոդվածի համաձայն, կառավարության նիստերը կվարի ՀՀ նախագահը կամ նրա հանձնարարությամբ՝ վարչապետը: Վերջինս էլ, մինչեւ հուլիսի 21-ը, Գերագույն խորհրդի լիազորությունների վերջին օրը, կներկայացնի կառավարության հրաժարականը, իսկ նախագահը կնշանակի նոր վարչապետին եւ նրա ներկայացմամբ նաեւ կառավարության անդամներին: Իշխանության վերին օղակներում սկսվել է պաշտոնների վերաբաշխման ընթացքը: Այն վարկածները, թե կառավարությունը կղեկավարի Բաբկեն Արարքցյանը, առայժմ չեն ստացել պաշտոնական հաստատում: Դեռ ընտրությունների նախօրեին խորհրդարանի նախագահը այդ առիթով իրեն հասցեագրած մեր հարցին ոչ դրական եւ ոչ էլ բացասական պատասխան չտվեց, ասելով, որ առաջին անգամ է լսում այդ մասին: Փոխարենը, նրա առաջին տեղակալ Արա Սահակյանը կարեւորեց այդ գաղափարի զարգացումը, քանի երեւույթին Ազգային ժողովի նախագահի աթոռը իր կողմից զբաղեցնելու հեռանկարով: Թեեւ պարզ չէ նաեւ, թե այդ նշանակման վրա ինչ ազդեցություն կարող են ունենալ Արա Սահակյան-Վանո Սիրադեղյան վերջերս սրված հակասությունները: Մանավանդ Վանո Սիրադեղյանին պաշտոնանկ անելու մասին լուրերը առավելապես կրում են սիրողական բնույթ, իսկ ԳԽ առաջին փոխնախագահի -առայժմ հավակնում է ԱԺ արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահի պաշտոնին: Սակայն, եւ մեծամասնականով, եւ համամասնականով ընտրվելով Ազգային ժողովի պատգամավոր, Բաբկեն Արարքցյանը, Սահմանադրության 88-րդ հոդվածի համաձայն, եթե դառնա կառավարության անդամ, չի կարող լինել որեւէ ներկայացուցչական մարմնի անդամ, զբաղեցնել պետական այլ պաշտոն կամ կատարել վճարովի այլ աշխատանք: Նույնը վերաբերում է նաեւ ԱԺ պատգամավոր ընտրված նախարարներին: Միայն թե Բաբկեն Արարքցյանը կարող է ղեկավարել կառավարությունը արդեն դրսեւորված մեծ գործունեության գրասենյակ ձեւով պաշտոնական դերում: Նախարարների հարցը թերեւս մի քիչ ավելի բարդ է: Նախ, ըստ արդեն մշակված նախագծի, 45-50-ի հասնող նախարարությունների եւ վարչությունների թիվը կհասցվի մոտ 22-ի: Այդ թվում, օրինակ կմիավորվեն էկոնոմիկայի եւ ֆինանսների նախարարությունները, որոնց ղեկավարումը առժամյան հավանականությամբ կստանձնի ներկա վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը:

Տես # էջ 2

ՀՅԴ Բյուրոն մերժում է հանրաքվեի եւ ընտրությունների արդյունքները

Հիշեցնելով, որ մայիսի 3-ին հատուկ հայտարարությամբ հանդես գալով՝ արդեն կանխատեսել էր ԱԺ ընտրությունների եւ Սահմանադրության հանրաքվեի «հակաժողովրդավարական բնույթը» եւ անիմաստ համարել դաշնակցության մասնակցությունը դրանց, ՀՅԴ Բյուրոն երեկ հանդես եկավ մի նոր հայտարարությամբ, որտեղ մասնավորապես ասվում է. «Նախընտրական արշավի ողջ ընթացքում ՀՀՇ ական վարչախումբն առաջնորդվում էր՝ ցանկացած գնով իշխանությունը պահպանելու նշանաբանով», դրա համար օգտագործելով «իշխանության բոլոր լծակները, զանգվածային լրատվության պետական միջոցները» եւ անթույլատրելի այլ միջոցներ, «փորձելով... հասարակական գիտակցության մեջ ներարկել այն միտքը, թե իրենց իշխանությանը այլընտրանք չկա»: Այսուհանդերձ ըստ ՀՅԴ Բյուրոյի հայտարարության, «արդեն իսկ ակնհայտ են հոշակված «հաղթանակի» հետեւանքները մեր ժողովրդի եւ պետության համար», դրանք վերջնականապես միմյանց են հակադրում իշխանությանն ու ժողովրդին:

Հայտարարությունը պնդում է, որ «նույնիսկ այս պայմաններում ժողովուրդը «ոչ» ասաց նախագահական Սահմանադրությանը», մինչ «ներկա վարչակարգը թվացյալ «հաղթանակ» էր արձանագրում, որը սակայն ազգային ուժերի ու ժողովրդի առաջ քաղաքական պայքարի հատուկ ուղիներ է բացում»:

Վերջում ՀՅԴ Բյուրոն հայտարարում է, որ հուլիսի 5-ի «ընտրությունների եւ հանրաքվեի արդյունքները չեն արտացոլում մեր ժողովրդի կամքի ազատ դրսեւորումը եւ չեն համապատասխանում նրա պետական ու ազգային շահերին»:

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ

ԱՄՆ Կոնգրեսը հաստատեց Թուրքիային տրվող օգնությունը կրճատելու որոշումը

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՀՈՒԼԻՍ, ՍՆԱՐՔ: Հուլիսի 11-ին ԱՄՆ Սենատը 89-ի դեմ 333 ձայներով հաստատեց Թուրքիային տրվող օգնությունը 25 մլն. դոլարով կրճատելու եւ Ադրբեջանի նկատմամբ պատժամիջոցները պահպանելու որոշումը, Սնարքին հայտնեցին Երեւանի Հայկական անկախ մամուլ կենտրոնում: Զույգ բանաձեւերի հեղինակներ, կոնգրեսականներ Ջոն Փորտերը եւ Փիթեր Վիսքոսկին պատժամիջոցների հիմնական պատճառների թվում նշել են Հայաստանի շրջափակումը: Ամերիկայի հայկական համագումարի ներկայացուցիչ Թիմ Ջեմալի խոսքերով, «սա Հայաստանի առավել նշանակալի հաղթանակն է ԱՄՆ-ի հետ իր հարաբերություններում»: Հիշեցնենք, որ նախորդ տարի Հայաստանին տրվող ամերիկյան օգնությունը 40-ից հասել է 75 մլն. դոլարի, մինչդեռ 12 միլիարդով կրճատվել է գրեթե բոլոր մյուս պետությունների եւ միջազգային կազմակերպությունների ֆինանսավորումը, այդ թվում Համաշխարհային բանկինը 40 տոկոսով, Աֆրիկայի երկրներինը 274 մլն., ԱՊՀ երկրներինը 274 մլն. դոլարով:

206-ԱՄՅԱԿ

Այսօր Ֆրանսիայի ազգային տոնն է

«Թող Ֆրանսիայի կողմից ձեր երկրին օգնելու դարավոր ավանդույթը հաջողվի, ինչպես նաեւ բոլոր նրանց ավանդույթները, ովքեր անկեղծորեն ջանում են օգնել գտնելու այսօր տեղական խաղաղության եւ ազգային ներդաշնակության ճանապարհները, առանց ոտնահարելու յուրաքանչյուր հայի կամ յուրաքանչյուր անհատի ազատության ու եղբայրության անքննելի իրավունքները»:

Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան տիկին Հարթինգի այս խոսքերը եւեթի լավագույնս են որոշում Ֆրանսիայի եւ Հայաստանի պետությունների, հայ եւ ֆրանսիացի ժողովուրդների հարաբերությունների ու կապերի ձեւն ու բովանդակությունը, դրանց խորությունն ու փոխադարձ հարգանքը: Վաղուց արդեն հուլիսի 14-ի Ֆրանսիայի ազգային տոնի խորհուրդը ազգային ինքնության ոգի նաեւ հայերիս համար, իսկ անկախ Հայաստանի պայմաններում այն առավել ըմբռնելի եւ իմաստալից է դառնում: 1789 թ. Բաստիլյան բերդի գրավը իբրեւ մարդկության առաջ դրված պատգամ հռչակեց Ազատությունը, Եղբայրությունն ու Հավասարությունը, առանց այդ պատգամը կենդանանալ է նաեւ այսօր, բոլորիս համար, միայն մեկ անհրաժեշտ

Հանրապետությունը խորհրդանշող արձանը Ազգի հրապարակում

բազմազգությամբ հավասարությունն այսօր, մեր դարավոր փորձառությունից հետո, ստանում է հավասար առիթի եւ հնարավորությունների հավասարության իմաստավորում:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ընդունեց Չինաստանի նոր դեսպանին

Նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հուլիսի 13-ին ընդունեց Հայաստանում Չինաստանի ժողովրդական Հանրապետության արտակարգ եւ լիազոր դեսպան նշանակված Յան Կեժունին: ՀՀ նախագահի մամուլի ծառայությունից տեղեկացրին, որ հանձնելով հավատարմագիրը, Յան Կեժունը հավաստիացրել է, որ ինքը մեծ պատասխանատվությամբ է անցնում իր պարտականությունների կատարմանը: ՀՀ նախագահը իր հերթին հավաստիացրել է հյուրին, որ Հայաստանի իշխանությունները լիակատար աջակցություն ցույց կտան չին դեսպանին նրա գործունեության մեջ: Այնուհետեւ կայացել է զրույց, որի ընթացքում քննարկվել են հայ-չինական հարաբերությունների խորացման հեռանկարները. Պեկինում Հայաստանի դեսպանատան բացման հնարավորությունները, տարածաշրջանային քաղաքականությանը վերաբերող մի շարք հարցեր:

Արմենպրես

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ **տեղական**

ԵՐԵՎԱՆ

Կառավարությունում սպասվում են արմատական փոփոխություններ

Հին ու նոր դեմքերը կփոխարինեն միմյանց

Սկիզբը էջ 1

Լուսավորության, բարձրագույն կրթության և գիտության նախարարությունները և ֆիզիկական կուլտուրայի, սպորտի և երիտասարդական հարցերի վարչությունը նույնպես կմիավորվեն: Այդ նոր նախարարության ղեկավարի պաշտոնի համար այժմ պայքարում է փոխնախարար Արմենակ Ղազարյանը: Ի դեպ, հանի որ նոր կառավարության կազմում այլևս չեն լինի պետնախարարներ, ինչպես այժմյան 5 պետնախարարները կամ կնշանակվեն համապատասխան ոլորտների նախարարների մակարդակի, կամ էլ կուղարկվեն «տաք» երկրներ դիվանագիտական աշխատանքի: Վերջին դեպքը վերաբերում է հատկապես փոխվարչապետ Վիգեն Չիտեչյանին, որը հավանաբար կնշանակվի Բելգիայում Հայաստանի դեսպան, քանի ըստ հավաստի աղբյուրների, նրա թեկնածությունը ճանաչվել է նաև Բրյուսելում պաշտոնապես: Սակայն դա ավելի քիչ հավանական է, որովհետև դեռ մեկ հասած լուրերի Փափազյան սովորում է փոխվարչապետի ոլորտին: Առայժմ, հաշվի առնելով և ծեծամտանական բնտրատարածքներում տարած հաղթանակները, և համամասնական ստացած «Հանրապետություն» միավորման 20 մանդատը, նրանցից դուրս ԱԺ պատգամավոր կարող են համարվել միայն պետնախարար Վազգեն Սարգսյանը, ուժերի և մթերումների նախարար Դավիթ Զադոյանը, առևտրի նախարար Լևիկ Խաչատրյանը, ժամույթին վարչության պետ Նորայր Արզաքյանը, ինչպես նաև կառավարության 2 կնոջ աշխատակիցներ (Անդրանիկ Քոչարյան, Շահեն Պետոյան) և բերև արդյունաբերության փոխնախարար Արմեն Կիրակոսյանը: Բնականաբար, նե-

րած անձինք կամ կընտրեն պատգամավորական աթոռը, որն ավելի հավանական է, կամ էլ պատշաճակատար դեռում կմնան կառավարության փոփոխված համակարգի շրջանակներում աշխատելում: Ընդ որում, կհաջորդի, թե ոչ արտգործնախարար Վահան Փափազյանին համամասնական ցուցակով դառնալ պատգամավոր, նա հնարավոր է կրկին մնալ Փարիզ այս անգամ դեսպանի կարգավիճակով: Պաշտոն լուրերի համաձայն, արտգործնախարարի աթոռը կարող է զբաղեցնել նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Շահեն Կարամանուկյանը: Դիվանագիտության ոլորտում կարող է խնդրել դրսևորել նաև մասնագիտական և էլիկայի հարցերի հանձնաժողովի նախագահ, արդեն ԱԺ-ի պատգամավոր ընտրված Արսեն (?) Ոսկանյանը, որը դեսպանի կարգավիճակով կմեկնի Ավստրիա: Մինչ այդ, Վիեննայից հետ կկանչվի փորձառու դիվանագետ, նախկին փոխարտգործնախարար, դեսպան Արման Նավասարդյանը:

Այժմ, վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը ղեկավարում է կառավարության ընթացիկ գործունեությունը, համակարգում նախարարների աշխատանքը (առաջնորդվելով Սահմանադրության 87-րդ հոդվածով) և ընդունում որոշումներ: Չի բացառվում, որ էկոնոմիկայի և ֆինանսների ղեկավարները փոխարեն, վարչապետը նույնպես մեկնի արտասահման, որևէ միջազգային տնտեսական կազմակերպությունում ներկայացնելու Հայաստանի Հանրապետությունը: Մինչ այդ, կառավարությունում նախապատրաստվում են աղմկալից կրճատումներ, որոնք կընդգրկեն ոչ միայն նախարարությունները, այլև բուն կառավարման ապարատը:

Վաչե Մանուկյանը 250000 ԱՄՆ դոլար հատկացրեց «Հայաստան»-ին

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի սկսել, մեծ թափով կառուցում և բարեկարգում է Գորիս-Ստեփանակերտ ավտոճանապարհը: Ընթանում է առաջին հինգ կմ-ի կիլոմետրանոց հատվածի շինարարությունը, կատարվում են հողային աշխատանքներ: Շուտով կսկսվի երկրորդ 13 կիլոմետրանոց հատվածի և կամրջի շինարարությունը: Ավելորդ է շեշտել այս ավտոճանապարհի կարճ ժամանակահատվածում և որակով կառուցելու անհրաժեշտությունը, որովհետև դա գիտակցում է ամեն հայ: Այս փաստությամբ է «Հայաստան» հիմնադրամը ստանձնել ծրագիրը: Ծրագրի հետ կապված ամեն նախաձեռնություն արագացնում է դրա իրագործումը: Վերջերս բրիտանահայ բարերար, հիմնադրամի պատվո անդամ Վաչե Մանուկյանը «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամին այդ նպատակով հատկացրեց 250000 ամերիկյան դոլար:

■ *Իրանյան հեղուկ գազը իջեցրեց շուկայական գները: Հայաստանում հեղուկ գազի շուկայական գները իջել են միջին հաշվով 400-ից մինչև 320 դրամ 1 կիլոգրամի համար: Մնացել բաղադրիչի հետ գործում «Հայգազարդ» պետական ձեռքի առաջին փոխտնօրեն Լիլիթ Միմոյանը կարծեց այդ հանգամանքը Իրանից Հայաստան հեղուկ գազի մատակարարների հետ: «Հայգազարդը» արդեն սկսել է իրանյան գազի առաջին խմբաքանակի բաշխումը հանրապետությունում (Տ ամանով) 190 դրամ գնով 1 կիլոգրամի համար: Միմոյանի ասելով հուլիսի 17-ին Հայաստան է ժամանելու 90 տոննա գազով ևս 5 մեքենա: Մնաց*

Ազգային ժողովի ընտրություններ

Ազգային ժողովի ընտրությունների առաջին փուլն անցավ պատմության գիրկը, բայց դրան նախորդած ընտրական եռուզեռը շարունակվում է նաև այսօր: Շարունակվում են ընտրությունների ընթացքում կատարված խախտումների և դրանց հետ կապված անձերի բացահայտումները:

Թիվ 27 ընտրատարածքում, որն ընդգրկում է Դավիթաշենի բնակավայրի չորս թաղամասերը, ի տարբերություն մայրաքաղաքի շատ ընտրատարածքների, ամեն ինչ հարթ ու խաղաղ էր ընթանում:

Այդպես էր, մինչև որ հենց հուլիսի 5-ին սկսեց պարզ դառնալ, թե չորս թեկնածուներից՝ Սամվել Գևորգյան (լցփոխել նախագահի խորհրդականի հետ), Համլետ Հովսեփյան, Արտաշես Գեղամյան, Ռաֆայել Պապայան, ով է առաջատարը: Ընտրական տեղամասերից ստացվող քվեարկությունների արդյունքները ցույց են տալիս Հ. Հովսեփյանի բացահայտ առավելությունը: Երկրորդ տեղում էր Արտաշես Գեղամյանը, որը 7 տեղամասերից 5-ում զգալիորեն զիջում էր առաջատարին:

Եւ հանկարծ թիվ 189 տեղամասում ասես հրաշք պատահեց, ասես այդ տեղ բոլորովին այլ ընտրողներ հայտնվեցին, որոնք գրեթե բոլորը միահամուռ իրենց ձայները տվել էին Ա. Գեղամյանին: Առաջին իսկ հայացքից հասկանալի էր դառնում, որ այդ տեղամասում ինչ-որ բան այնպես չէ: Հետանցիկ ստուգումներն իսկույն հաստատեցին կասկածները: Պարզվեց, որ հենց հանձնաժողովի կազմում ընտրություններից ընդամենը երկու օր առաջ «մաքրում է» կատարվել: Հանձնաժողովից ապօրինաբար հեռացվել են ընդդիմադիր կուսակցությունների՝ ԱԻՄ-ի, ԱԺՄ-ի, ԱՊ-ի և ԳիԱՐՔՄ-ի ներկայացուցիչները: Ասում ենք ապօրինի, քանի որ ըստ ընտրությունների մասին օրենքի 12-րդ հոդվածի, հանձնաժողովի կազմում փոփոխություն կարելի է կատարել ընտրություններից ամենաքիչը 5, և ոչ թե երկու օր առաջ: Բացի այդ, հանձնաժողովը քվորում չի ունեցել: Կոպտորեն խախտվել են նաև օրենքի մյուս կետերը: Քվեարկությունների սկսվելուց առաջ հանձնաժողովը որոշում էր կայացրել քվեաթերթիկների վրա միայն հանձնաժողովի նախագահի ստորագրությունը դնելու մասին, այնուհետև քվեարկությունների ընթացքում այդ որոշումը փոխվել է, քվեաթերթիկների վրա ստորագրել են հանձնաժողովի ևս երկու անդամ, սակայն քիչ անց այս որոշումն էլ է փոխվել և քվեարկություններն ընթացել են դարձյալ մեկ ստորագրությամբ: Այսպիսով, քվեաթերթիկների մի մասի վրա կա մեկ, իսկ մի մասի վրա՝ երեք ստորագրություն, ինչը հակասում է օրենքի 30-րդ հոդվածին:

Այս ամենի մասին բացի Հ. Հովսեփյանից, ԿԸՀ բողոք են ներկայացրել նաև մյուս երկու թեկնածուների վստահված անձինք, ասելով, որ Ս. Գևորգյանը և Ռ. Պապայանը, անկախ ստուգումների արդյունքից, չեն անցնելու, սակայն իրենք չեն կարող անտարբեր մնալ օրինախախտումների նկատմամբ:

ԿԸՀ-ն իր եզրակացությունը ներկայացրեց նաև ընտրատարածքային հանձնաժողովը՝ առաջարկելով անվավեր ճանաչել նշված՝ թիվ 189 տեղամասի ընտրությունները: ԿԸՀ-ի անդամների ստուգումները նոր օրինախախտումներ բացահայտեցին: Պարզվեց, որ ընտրություններից անմիջապես հետո մինչև քվեաթերթիկների հաշվարկումը տեղամասային հանձնաժողովի նախագահը տուն է գնացել՝ իր հետ տանելով մի շարք փաստաթղթեր և արձանագրությունների չլրացված բլանկներ: Միայն ոստիկանության աշխատակիցների ուղեկցությամբ է հաջողվել նրան չորս ժամ հետո վերադարձնել տեղամաս: Նաև՝ հանձնաժողովի նախագահի չհրկիզվող պահարանում ընտրություններից հինգ օր հետո հայտնաբերվել են լրացուցիչ ինչ-որ ցուցակներ՝ ուրիշի փոխարեն դրված ստորագրություններով: Ինչ-որ կեղծարարներ չեն խորշել անգամ սրբապղծությունից՝ քվեարկել են մահացած մարդկանց անունից: Հայտնաբերվել են նաև 114 չմարված, ավելորդ քվեաթերթիկներ: ԿԸՀ չի ներկայացվել ընտրողների ցուցակներից 22 թերթիկ, ասում են՝ չկա, կորել է: Նշված խախտումները նկատի ունենալով, ենթադրել միայն կարելի է, թե ուրիշ ինչ խախտումներ կարող են կատարված լինել այդ «կորած» 22 թերթիկներում:

Հայտնաբերված կոպիտ օրինախախտումներից հետո թվում է՝ ԿԸՀ-ին այլ բան չի մնում անել, քան հիշյալ տեղամասում կայացած «ընտրությունները» անվավեր ճանաչելը:

ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հին նոմենկլատուրային համերաշխություն

Սակայն այստեղ սկսեց իրեն զգացնել տալ նախկին կոմկուսի նոմենկլատուրայինների համերաշխությունը: Ինչ էլ լինի, ԿԸՀ-ի անդամ, նախկին շրջկոմի քարտուղար Ջեմմա Հասրաթյանը չի կարողանում մոռանալ, որ թեկնածուներից մեկի, նույնպես նախկինում շրջկոմի քարտուղար Արտաշես Գեղամյանի հետ միասին ժամանակին մի կտոր հաց են կերել կոմկուսի լի ափսեից: «Խախտումներ են, էլի, ի՞նչ անենք, ի՞նչ է պատահել որ», ասում էր նա ներկայացված յուրաքանչյուր օրինախախտման մասին:

Իհարկե, ԿԸՀ-ն միայն Ջ. Հասրաթյանով չի ավարտվում: Բայց ի՞նչ իմանաս, մեծ աշխարհ է: Եւ մի՞թե քիչ են հենց ԿԸՀ-ի նկատմամբ եղած բողոքները: Համենայն դեպս, նկատելի էր, որ ԿԸՀ մյուս անդամները և ԿԸՀ նախագահ Ռ. Ամիրյանը նույնպես, մեղմ ասած, այնքան էլ վրդովված չեն ակնառու օրինախախտումների առկայությունից:

Եւ արդյոք օրինախախտումների նկատմամբ ցուցաբերվող նման անտարբերությունն ու պատշաճ անձանց կողմնակալ դիրքորոշումը չե՞ն ժողովրդի մեջ առաջացող հիասթափության պատճառը: Ա. Պ.

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ

Երբ թվերը զարմանալիս զրո ես ստանում

Անցումային ժամանակաշրջանն իր օրենքներն է թելադրում յուրաքանչյուր իշխող վարչախմբին՝ դրանից դուրս հանելով ստեղծել ուժեղ և կայուն երկիր: Ընդ որում, նման ծրագրի առաջադրման նպատակով թույլատրվում է դիմել ցանկացած քայլի, նույնիսկ, եթե արդյունքում տուժում է ժողովուրդը:

Հանրապետության բանկային համակարգը միշտ էլ գտնվել է հայրենական լրատվամիջոցների ուշադրության ոլորտում. 1995-ի «շրջադարձային բարեփոխումները» բազմիցս, գերազանցապես գերադրական մակդիրներով, արծարծվել են մամուլում: Այնուամենայնիվ, համապատասխան տեղեկատվության մեխը կազմող թվային տարբեր ցուցանիշները չափազանց հեռու են սոցիալական գործոնից, առավելապես կրելով ինքնանպատակ բնույթ: Բոլոր տեսակի նվաճումները ներկայացվել ու մինչ օրս ներկայացվում են որպես իշխանության քաղաքականության արդյունք: Մինչդեռ, վերոհիշյալ «ուժեղ և կայուն» պետության կազմավորման սկզբունքով, նույն բացառիկության ախտով տառապում են նաև հետխորհրդային այլ հանրապետությունների համանման կառույցները: 1993-94-ին ներքին շուկաներում շրջանառության մեջ դնելով ազգային տարադրամը, նրանք իրենց հերթին հարկ համարեցին որդեգրել կայուն դրամի երաշխավորման քաղաքականությունը: Հետխորհրդային շատ հանրապետություններում նույնպես, չգիտես որտեղից, ծնվեցին ինչ-որ «ծեծված բերումներ»՝ արտահայտված թվային տեսքով: Եւ եթե ներկայումս ՀՀ-ում 1995-ի առաջին կիսամյակի սղաճի տեմպերը կազմել են «ընդամենը» 5 տոկոս, ապա դա ոչ մի դեպքում չի կարելի դիտել որպես սոսկ Հայաստանին հատուկ նվաճում: Ճիշտ նույն կամ մոտ ցուցանիշներով են բնութագրվում սղաճի տեմպերը մասնավորապես Ուկրաինայում, Ուզբեկստանում, Մոլդովայում, Ղազախստանում, Բելառուսում, Ադրբեջանում այն կազմում է 4, իսկ Կիրգիզիայում նույնիսկ 3 տոկոս:

Ինչպես երևում է, թվապաշտությունը կրում է համընդհանուր բնույթ և բնական է, որ նման պարագայում ավելորդ է խոսել այս կամ այն հանրապետության համապատասխան մարմինների վարած ճիշտ քաղաքականության օգտին: Ընդհանուր և ոչ թե զուտ հայաստանյան բնույթի է նաև ՌԴ ռուբլու գերիշխանությունից ազատվելու միտումը. գործընթաց, որը 1995-ի երկրորդ կիսամյակում խոստանում է լինել ներքին տարադրամային շուկաներում կատարվելիք գլխավոր տեղաշարժը:

Որպես մեծ նվաճում է մեզանում մեկնաբանվում նաև այն փաստը, որ 1994-ին ազգային տարադրամի փոխարժեքը հանրապետությունում նվազել է ընդամենը 5,4 անգամ: Մինչդեռ, նկատենք, որ համանման ցուցանիշը Թուրքմենստանում կազմել է 5, Տաջիկստանում՝ 2,9, իսկ Մոլդովայում և Կիրգիզիայում համապատասխանաբար 1,2 և 1,3 անգամ: Այս հոդվածում մենք քննարկման չենք դնում այն խնդիրը, թե ինչո՞վ են իրականում պայմանավորված նման «բարձր արդյունքները» ու ընդհանրապես որքանո՞վ էր նպատակահարմար էլ ավելի բարձր մակարդակի դնել «կոռուպցիոնալ» բարի ավանդույթը՝ թվապաշտությունը: Նշենք միայն, որ ցանկացած նվաճում արդարացված չէ, եթե նրա բարիքներից օգտվում են միայն կառավարությունը և ստվերային տնտեսության իշխանավոր «մագնատները»:

Ա. Դ.

ՍՓՅՈՒՌՔ

Անուշավան Դանիելյանը Ղրիմի ԱԽ նախագահի տեղակալ

Ղրիմի հայ համայնքի նախագահ, Գերագույն խորհրդի պատգամավոր Անուշավան Դանիելյանը ընտրվել է Գերագույն խորհրդի նախագահի տեղակալ: Նշենք, որ մինչ այդ Անուշավան Դանիելյանը Գերագույն խորհրդի ազգամիջյան հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահն էր, ընդգրկված էր Ուկրաինայի և Ռուսաստանի հետ բանակցությունների վարող հանձնաժողովի կազմում: Անուշավան Դանիելյանի ներդրած ջանքերի շնորհիվ Ղրիմի հայ համայնքն այսօր է հայկական ներկայության կյանքով, կազմակերպվել և գործում են հայապահպանության հիմնական ինստիտուտները: Գործում են երեք եկեղեցիները, ընթանում են մի քանի պատմամշակութային արժեք ունեցող հուշարձանների վերականգնման-վերանորոգման աշխատանքները, գործում են կիրակնօրյա դպրոցները, հայկական հեռուստաժամը և ռադիոժամը, հրատարակվում է «Մասյաց աղավնի» շաբաթաթերթը, ընթանում է բռնագաղթված հայերի ավանների շինարարությունը և այլն:

Ա. Դանիելյանն ակտիվորեն համագործակցում է նաև այլ երկրների հայ համայնքների հետ, վայելում է մեծ հեղինակություն: Նրա ակտիվ ջանքերով 1994 թ. Յալթայում անցկացվեց հայ համայնքների կոնֆերանս (նախկին Խորհրդային Միության հայ համայնքների ղեկավարների մասնակցությամբ), որտեղ քննարկվեցին տարբեր բնագավառներում համայնքների համագործակցության խնդիրները: Հիմնվեց «Հայ համայնքների համագործակցություն» կազմակերպությունը, որի նախագահ ընտրվեց Անուշավան Դանիելյանը: Ի դեպ, համագործակցության արդեն հրատարակում է «Հայկական համաշխարհային կոնգրես» հանդեսը (հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն) ամսաթերթը:

Անուշավան Դանիելյանը ավյունի հավատարիմ, խորաթափանց, նշանավոր և երիտասարդ քաղաքական ու պետական գործիչներից է: Շնորհավորելով նրան, մաղթենք նոր պաշտոնում բեղմնավոր գործունեություն և նորանոր հաջողություններ:

ՏԻԳՐԱՆ ՄԱԿԱՐՅԱՆ,
Սփյուռքահայության հետ կապերի կոմիտեի փոխնախագահ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ե տարի
Հիմնադիր և հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երևան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (7 8852) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՄՎԵԼ ԴԻԼԱՆԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ /562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն /581841
Ոճը և տառաձևերը ԳԱՐԵԼ ՊԱԼԱՔԵԱՆԻ
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

– Լեռնային շրջաններում, ելնելով իմ աշխատանքային փորձից, մեր նախկին սովխոզներից ոչ մեկը չի արդարացրել իրեն: Ապրել ենք մեր տնտեսության դոտացիայի հաշվին: Լրավճար ենք ստացել, մեր ծախսերը փակել: Այսինքն, բանկ պարտքեր ենք, էժան ծախսել, վնասները տնտեսությունը վերցրել է իր վրա: Հողը սեփականաշնորհելուց հետո այդ ամբողջը դրեցին գյուղացու վզին: Իսկ գյուղացին ոչ մի վճար, ոչ մի կողմնակի եկամուտ չի ստանում, որտեղի այդ վնասները ծածկի: Ոչ էլ պետությունը բավարարում է գյուղացուն, աներ զեղչված, բյուջեական գոնե մի քիչ ցածր գներով

կլինում երաշխավորված բերքը երկու տոննա էր, հիմա ես այդքան չեմ ստանում. լավագույն դեպքում մի տոննա, տոննա ու կես: Հողակտորները տարբեր տեղեր են, ես մի հողակտորից ստանում եմ 500 կգ բերք, ու դրա տեղափոխման համար մի հաստ մեծ տրակտոր եմ վարձում, 20 լիտր վառելանյութ եմ տալիս, և էլ չեմ նեղվում վարձ տալուց ու վառելիքի ծախսն անելուց, որքան տրակտորիստին խնդրելուց ու ճկաստանալուց: Իսկ մի փոքր տրակտոր որ լիներ, ես իմ բերքը ինքս կբերեի: Գյուղացիներից շատերը հնարավորություն ունեն մեկ-երկու անասուն ծախելով այդպիսի փոքր հզորության տրակտոր ձեռք բերելու: Բայց մեր տե-

հիմա՞ ինչպես է: Ա՞ճ կա, թե՞ նվազում:

– Նվազում կա: Որովհետև նախկինում սովխոզը պարարտանյութը ավտոներով տանում էր, հողում գցում, էլի մի բան ստանում էինք: Սովխոզի դեմ դպյմար կար, բունաֆիմի կասներ կային: Վերջը, ինչ-որ կոլտնտեսական ցանքաշրջանառություն էին կատարում մարգին: Իսկ հիմա էդ բաները չկան: Էս չորս-հինգ տարի է՝ ո՞վ է հողին պարարտանյութ տալիս: Միջոցներ չկան, որ, ասենք, մի լավ քանակ գնենք տանենք՝ ու դաշտի մեջ շաղ տաս:

– Իսկ եթե ձեռք քաշես հողագործությունից և զբաղվես զուտ անասնապահությա՞մբ, դա ավելի

նամբերներով: Իսկ ինչ նախկինին է վերաբերում ի՞նչ իմանաս, ինչքա՞ն կաթ էր տալիս մի կովը. երկու հարյուր կով էին կթում գրում էին հարյուրի վրա, արի ու ճիշտն իմացիր:

– Անասնապահության մեջ գյուղացին օգնության ի՞նչ կարիք ունի:

– Անասնաբուժական սպասարկումը բավարար է, պրոֆիլակտիկ աշխատանքները գալիս կատարում են, վճարովի, իհարկե, ուրիշ ոչինչ: Մեր ցավը անասնապահական մթերքների մթերումներն են: Մեր պանրագործարանը մեկ-մեկ այլուրի թափ է բերում, երբ կիլոգրամին մի լիտր կաթ է տանում. նրանց այդ է: Էդ բեռով

է: Կամ մեծ ֆերմերային տնտեսություն պիտի լինի, որ վարձու բանվորներ վերցնի, աշխատի, կամ ամեն մեկն իր հողը պիտի մշակի, իր տնտեսությունը վարի... Բայց խոշոր ֆերմերային տնտեսություն ստեղծելու համար էլ նախնական կապիտալ է պետք, չէ՞: Օրինակ, մեր գյուղում հիմի հող ծախող կա, (չնայած, կարծեմ, այդ օրենքը դեռ չկա), բայց առնող չկա՝ փող չկա: Վաղը, գուցե, դրանք, այդ խոշոր հողատեր-ֆերմերները, առաջանան, ով հնար չունի՝ հողը կծախի, բանվորության կմտնի հարուստի մոտ: Մի կողմից հարուստներ կառաջանան, մյուս կողմից՝ աղքատներ: Ելնի այլ ելք չկա... բայց ես այսօր այդ հեռան-

ԳՈՐԾՈՒՂՈՒՄ

Գյուղացու «կուսակցությունը»... հողն է, իր տնտեսությունը

Երևանում նստած՝ ծանրումեծ, կանխիկ կտրված դատողություններ ենք անում հողի սեփականաշնորհման օգուտի ու վնասի մասին: Եվ մեզ նեղություն չենք տալիս հարցնել կոնկրետ այն մարդու կարծիքը, ով ամենից ավելի առարկայական ձևով է իր մաշկի վրա զգում դրա հետևանքները: Խոսքը շարքային գյուղացու մասին է, որ ո՛չ պետական պաշտոնյա է, որտեղի պաշտոնի պետության քաղաքականությունը, ո՛չ ընդդիմադիր կուսակցության ներկայացուցիչ, որտեղի այդպանի այն: Նրա «կուսակցությունը»... հո՛ղն է, իր ընտանի՛քը, իր տնտեսությու՛նը: Կրասնոսելսկի Մարտունի գյուղում օրերս հյուրընկալվեցի ինձ հարազատ մարդկանց՝ Հովհաննես Խաչատրյանի ընտանիքի հարկի տակ, և ծայր առավ անկեղծ ու անկաշկանդ զրույց՝ առանց «դիվանագիտական» երանգավորման, քաղաքական շահախնդրությունների: Այդ, «միացնում» եմ լրագրողի իմ ձայնագրիչը. խոսում է գյուղացին՝ Արտաշ Խաչատրյանը...

վառելիք տա կամ պարարտանյութ, որ մենք էլ նորմալ հողագործությամբ զբաղվենք: Օրինակ, մեր այս լեռնային գյուղի պայմաններում հողագործությունը իրեն չի արդարացնում: Արդարացնում է որոշ չափով միայն կարտոֆիլի մշակությունը...

– Ասենք պետության ղեկավարը դու ես: Ի՞նչ կանեիր գյուղացու համար, որպեսզի գյուղատնտեսական արտադրության աճ լինի, կոնկրետ քո մասնավոր գյուղացիական տնտեսությունը ոտքի կանգնի...

– Առաջին հերթին գյուղացու արտադրանքը պիտի գնել: Ոչ թե գյուղացին պիտի ընկնի գնորդ ճարի, խնդրի, որ իր արտադրանքը տանեն ծախեն: «Մենք ենք, մեր սարերը» կինոն հիշո՞ւմ ես, պիտի գան գյուղացուն խնդրեն, ասեն՝ արտադրե՛լ ես, արդեն, եկել ենք քո արտադրանքը առնենք: Գյուղացին էլ կասի այ, ախպեր ջան, էսքան ծախս եմ արել, էսքան արտադրանք եմ տվել, մի քիչ քեզ զեղչով կտամ, որ ոչ շիշը վառվի, ոչ քյաբաբը: Բայց հիմա գալիս են մասնավոր վերավաճառողները, գյուղացուն կողոպտում են: Ուրեմն, պետք է նորմալ պետական մթերումներ կազմակերպել, որ դրանից ոչ թե մասնավոր-վերավաճառողն օգտվի, այլ՝ պետությունը: Երկրորդը՝ ապահովագրությունն է: Այ, կարկուտը եկել Կաանիում իմ բերքը ոչնչացրել է: Ի՞նչ երաշխիք ունեմ, որ էգուց մեր գյուղում էլ չի գա ոչնչացնի: Բա ես ինչո՞վ ապրեմ:

– Իսկ չի՞ լինի, որ մասնավոր ապահովագրական գործակալություն ստեղծվի:

– Թեկուզ: Ինչ ուզում է լինի, մասնավոր, թե պետական ապահովագրությունն ինձ համար մեկ է, միայն թե ապահովագրություն լինի: Թող իմ բերքը, իմ անասունը ապահովագրվի տարերային աղետներից: Ու երբ, Աստված ոչ արած, մի բան եղավ իմանամ, որ այդ դեպքում որոշ տոկոսներ կստանամ, իմ գոյությունը կպահպանեմ, կամ էդ գումարով նորից սերմացու կառնեմ, վարուցանք անելու համար ծախսեր կանեմ, որ հաջորդ տարին նորմալ հողագործությամբ զբաղվեմ: Բայց հիմա այդ բանը չկա: Այնուհետև, գյուղացուն պիտի ապահովել մանր մեխանիզացիայով:

– Գնենք դրսից մանր մեխանիզացիա՞ բերենք:

– Ինչո՞ւ դրսից բերենք: Հայաստանում էնքա՜ն գործարաններ կան, թող արտադրեն: «ԵրԱԶ» գործարանը մեզ ի՞նչ օգուտ է տալիս, թող «ԵրԱԶ»-ը վերապրոֆիլավորեն փոքր հզորության գյուղատնտեսական տեխնիկա արտադրի: Օրինակ, կուզեմ մի հատ փոքր տրակտոր լինի գոնե իմ արտադրանքը դաշտից բերեմ տանեմ: Այս տարի մի հեկտար գարի եմ ցանել: Այդ գարնից նախ-

տությունն այդ մասին բոլորովին չի մտածում: Սեփականաշնորհման սխալներից մեկն էլ այն էր, որ իմ պապերի ստեղծած տեխնիկան, էն, որ կոլեկտիվացման ժամանակ աշխատել-ստեղծել են, տվեցին ինչ-որ մի անհաս մարդու: Իմ պապը որ կոլխոզ է մտել՝ գութան է դրել, եզներ է տարել, կովեր, ցանքանոց գործիքներն է դրել, իսկ նրա պապը գուցե ոչ մի բան էլ չի դրել, բայց այսօր տեխնիկան նրա բաժինը տվին, հողն էլ ինձ հետ հավասար վերցրիր:

Մասնավոր գյուղացիական տնտեսությունը լավացնելու համար կարևոր է գյուղացուն նաև ապառիկով պարարտանյութեր տալ, բունաֆիմի կասներ: Շատ մարդիկ կան, որ կանխիկ գումար չունեն հիմա: Թող պետությունը գա, ասի՝ ախպեր ջան, ես քեզ պարարտանյութ եմ տալիս, դու դրա դիմաց աշնանն ինձ կտաս մի պարկ գարի կամ կարտոֆիլ, կամ, էն ժամանակ կհաշվենք բյուջեական գներով: Իսկ հիմա գնում են պարարտանյութը Սաղախլոյից առնում: Մեր գյուղացի մի տղա կա, էն օրն ասում է՝ երբ 50 կգ պարկով պարարտանյութ բերեմ, գյուղում 6000 դրամով կառնե՞ն: Ձեռ առա, ասի՝ չեն է՞լ խնդրի: Բայց որտեղի՞ց կառնեն: Գյուղացին էդքան փող ունի՞, որ 50 կիլոգրամ պարարտանյութին 6000 դրամ փող տա: Էդքան դրամը կտա՝ մի պարկ ալյուր կառնի՝ իրա երեխան կուտի: Հեկտարին 200 կիլոգրամ սելիտրա պիտի տաս, որ արդյունավետ լինի: Էդ քանի՞ պարկ է անում, էն էլ՝ այդքան բանկ գնով:

– Է՞լ ինչ կարելի է անել գյուղացու համար:

– Էդքան բան որ անե՜ն... Ես չգիտեմ ինչի՞ համար են պահում մեր գյուղատնտեսության նախարարությանն իր բոլոր ստորաբաժանումներով: Ոչ մի բանով էլ գյուղացուն չեն օգնում: Շրջանում գլխավոր գյուղատնտես ունենք: Ինչո՞վ է զբաղված: Գալիս մի մեթոդական օգնություն էլ ցույց չի տալիս: Ասենք ես անձամբ դրա կարիքը չունեմ, բարձրագույն կրթությամբ գյուղատնտես եմ, բայց ուրիշները դրա կարիքն ունեն, չէ՞: Պիտի զարգացում գնանք, չէ՞: Բայց հիմա փաստորեն մենք հետ-հետ ենք գնում, դեպի պարզական հող մշակելու եղանակները: Մարդիկ սկսել են եզ պահել: Ամոթ է, չէ՞, էս ո՞ր ժամանակներում ենք:

– Հողը որ ստացաք առաջին տարվա բերքատվությունն ինչքա՞ն էր,

լավ չի՞: Ձեր շրջգործկոմի նախագահ Զարեհ Սարգսյանն, օրինակ, այն կարծիքին էր, որ շրջանի ապագան անասնապահությունն է:

– Հողագործությունն ու անասնապահությունն իրարից զատել հնարավոր չէ: Զարեհն առանց հողագործության էդ որտե՞ղ է գյուղ ու գյուղացի տեսել: Անասուն պահելու համար էլի պիտի գնաս դեպի հողը, որովհետև խոտհարքը էլի հողագործություն է: Որոշ մարդիկ մեր գյուղում ցանկանում էին հրաժարվել վարելահողերից, միայն խոտհարքները վերցնել, գյուղխորհրդում դեմ տվեցին, թե չէ, երբ հրաժարվում ես երկուսից էլ հրաժարվիր: Չգիտեմ, այդպիսի օրենք կա՞, թե՞ ոչ, բայց այդպես արին:

Անասնապահությունը մեր պայմաններում շատ օգուտ է, երբ էլի այդ մթերող օղակը պետականորեն լինի, ոչ թե, ինչպես նշեցի, վերավաճառողների ձեռքին...

– Մի բան կարո՞ղ ես անկեղծ ասել, նախկինում կովն ինչքա՞ն կաթ էր տալիս, մասնավորո՞ւմ ինչքան է տալիս:

– Մասնավոր տնտեսություններում երևի ոչ մեկն էլ չի հաշվում, թե իրա կովն ինչքան կաթ է տալիս, բայց միջին հաշվով մի կովի կեսն հողագործ ընտանիքի կարիքները կար-

կարող ես խոզ պահել: Ճիշտ է, մեջը սնունդ չկա, բայց նախկին խտացրած կերի փոխարեն կարող ես օգտագործել: Մեզ այնքա՜ն շատ խտացրած կեր է պետք: Պետությունն այստեղ էլ գյուղացուն կարող է օգնել, երբ... ուզենա:

Մի երկու խոսք էլ հարկային քաղաքականության մասին ասեմ: Անցած տարի մեր շրջանի հարկային տեսչությունից Մարտունու գյուղխորհրդի վրա իջեցրել էին պլան, կարծեմ 2 միլիոն դրամ էր, որ պիտի հավաքվեր գյուղից: Դա իջեցրել էին ելնելով եղած հողերից. էնքան հեկտար խոտհարք ունի Մարտունին, էնքան արոտավայր, էնքան վարելահող, և այդ հաշվի առնելով էլ հարկը սահմանել էին: Էլ հաշվի չեն առնում, թե էս մարդը էս հողի վրա ի՞նչ կուլտուրա է մշակում, տո՞ւֆ է ցանել, գարե՞ն, թե՞... Ամեն կուլտուրա տարբեր եկամտաբերություն ունի, չէ՞: Թող հարկը կատարեն, թե մարդն իր հողից ինչքա՞ն եկամուտ է ստացել, էլ հարկայինը կատարեն: Մոտ այդպես չի. ուզում է ստանաս, ուզում է չստանաս, հարկը պիտի տաս: Մի խոսքով, հողի սեփականաշնորհումը լավ բան էր՝ վատ կատարեցին...

– Իսկ ինչո՞ւ չեք 5-6 ընտանիք միավորվում, կոլեկտիվ գյուղացիական տնտեսություն ստեղծում: Այդքանով, երևի, կարողանայիք տրակտոր առնել, էլի:

– Մենք երեք ընտանիք սկզբից իրար հետ էինք մշակում, հետո բաժանվեցինք: Տարբեր հարցեր են առաջանում իրար մեջ է... Երեքով մի տրակտոր օգտագործել չի ստացվի, խոսակցություններ կառաջանան... Անհատական սեփականության ունեցող

կարը դեռ չեմ տեսնում:

– Իսկ ինչո՞ւ պետությունից վարկ չես վերցնում:

– Որովհետև վարկը ձեռնտու չի: Գարնանը տալիս են, աշնանն ուզում: Տոկոսադրույքներն էլ շատ բարձր են. օրը համարյա մի տոկոս: Ո՞ր գյուղացին այդ պայմաններով վարկ կվերցնի: Վնաս է: Հետո, ես գուցե այդ վարկին համաձայնեմ, եթե պետությունն ինձնից դրա դիմաց բնամթերք վերցնի, ոչ թե կանխիկ գումար. թող բյուջեական գներով հաշվեն, դժվա՞ր է... Թող ինձնից վերցրած այդ բնամթերքներն էլ լցվեն պետական խանութները մասնավորի հետ մրցակցության մեջ մտնեն, որ գները իջնեն, քաղաքացու վիճակը թեթևանա:

Մի խոսքով պարոն Բագրատյանը անվերջ խոսում է գյուղատնտեսական արտադրության աճի մասին: Երեկ Վահան գյուղի գյուղխորհրդի նախագահ Սարգիս Բալյանին տեսա, ասում էր, որ իրենց գյուղում օգտագործվում են սեփականաշնորհված հողերի 30-40 տոկոսը, մնացածն անմշակ է մնում: Ինքս իմ աչքով հայկական անմշակ դաշտեր եմ տեսել դեղին մոլախոտով ծածկված: Հետաքրքիր է, հողերի կեսից պակասն օգտագործելով, այդ ի՞նչ աճի մասին է խոսում պարոն վարչապետը:

Մեր գյուղում հողերի 75-80 տոկոսն է օգտագործվում: Ինչ վերաբերում է պարոն Բագրատյանին, արդեն ես չգիտեմ, թե նրան ո՞վ է տվյալներ տալիս: Մեր գյուղում բացարձակապես ոչ մի վիճակագրություն չի կատարվում: Միայն տարին մի անգամ գալիս են, հունվարին, անասունների հաշվառում կատարում, և վերջ: Ուրիշ ոչ մի հաշվառում չկա: Գյուղխորհրդում վիճակագրական տեղեկագրերն ստանում են, ես տամ-մաքր ծծում մտածում լիքը գրում, թե էնքան ցանած կլինենք, էնքան բերք ստացած, էնքան անասուն ունենք, ուրեմն էնքան գյուղմթերք ստացած կլինենք... Մի խոսքով, երբ Լևոնը շտաբների վիճակը լավ չի լինելու: Լամ ձեր էդքան վարկեր են տալիս պետությանը: Ինչո՞ւ դրանից մի գենս չի մտնում գյուղ: Տան ինձ, ասեն Արտաշ, տար էս գենը, քո կարիքին արա, ու քո կանգնիր, որ երկիրը պահես: Մարդիկ գյուղը լքում-գնում են, հնար ունենամ, աշխատանքի տեղ գտնեմ ես էլ կգնամ: Բայց մինչև ե՞րբ: Մի ելք, որ գյուղ չունենալով երկիր չի դառնա, պետություն չի ամրանա: Տեսնես մեր ղեկավարները էդքանը հասկանո՞ւմ են...

Շատ կուզենայի հատատական պատասխանել սա, բայց... կարկամեցի: Եվ մեր զրույցն ընդհատվեց ավարտվեց...

[illegible]
Կրասնոսելսկ-Երևան

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ազգայից

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

ՀՀՇ-ն չի կարող փոխել իր անունը

«Հայք» օրաթերթի 08. 07. 1995 թ. համարում տպագրված է Վաղինակ Տերտերյանի «ՀՌԱԿ-ն ու սոցիալիստները պետք է փոխեն իրենց անվանումները» հոդվածը, որն հասցեագրված է «անտեղյակության եւ քաղաքագիտական անգրագիտության» մեջ խարխափող ընթերցողին: Հոդվածագիրը, հղում կատարելով ՀՀ նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանի հուլիսի 3-ի հեռուստաելույթին, փորձում է «բացատրել», թե ինչու՞ հայ քաղաքական կուսակցություններն այլեւս չեն համապատասխանում իրենց անվանումներին:

Եւ այսպես, պրն. Տերտերյանը գրում է. «Երբ ՀՀՇ-ի եւ նրա մի շարք գործընկեր կազմակերպությունների որդեգրած գաղափարախոսա-քաղաքական դավանանքը հստակեցված է (նկատի ունի ՀՀ նախագահի հեռուստաելույթը), ապա նույնը չի կարելի ասել ժամանակակից հայ իրականության մեջ գործող քաղաքական կազմակերպությունների մասին»:

Նախ, որքան էլ որ տարօրինակ թվա դա պրն. Տերտերյանին, ես ոչ մի բառ չգտա ՍԴ Հնչակյան, Քրիստոնեա-դեմոկրատական, Հանրապետական կուսակցությունների ծրագրերում նրանց ռամկավար ազատական բնույթի մասին: Ավելին, ՍԴ հնչակների գաղափարախոսությունը ընդհանրապես դեմ է ազատականությանը: Ինչ վերաբերում է ՀՀՇ-ին, ապա նրա թե առաջին, թե երկրորդ (բարեփոխված) ծրագրերում, թե կուսակցական առաջին հինգ համագումարներում գաղափարախոսական պատկանելիության մասին երբեք հստակեցում չի մտցվել (ճշմարտության առաջ չմեղանչելու համար ասենք, ռամկավար ազատականության տարրեր եւ կողմնորոշիչներ այդ փաստաթղթում պարունակվել են): Առաջին ակնարկը նման շրջադարձի մասին տեղի ունեցավ ՀՀՇ VI համագումարում, որից հետո արդեն ուրիշ ղեկավարներ առանձին ելույթներում շեշտեցին լիբերալ-դեմոկրատական գաղափարախոսության իրենց պատկանելիության հարցը: Եվ վերջապես, հստակեցում մտցրեց ՀՀ նախագահը իր վերջին հեռուստաելույթում:

Դիտարկելով այս քաղաքական մետամորֆոզի ընդգրկած ժամանակահատվածը, «ակամա» գալիս ես այն եզրակացության, որ 1994 թ. նոյեմբերից իր ձեւավորումն սկսած «Հանրապետություն» նախընտրական քաղաքական բլոկում այնքան էլ պատահական չեն առաջացել ռամկավար ազատական մոտեցումներ: Դրանք ուղենիշ հետագա քաղաքական խմբավորման, որի վերլուծությունը առանձին անդրադարձ է պահանջում:

Ինչ վերաբերում է ՀՌԱԿ-ին, ապա լինելով հայ դասական ռամկավար ազատական կուսակցության իրավահաջորդը մայր հայրենիքում, նա կարող է պնդել, որ իր գաղափարախոսությունը, ծրագիրը, քաղաքական գործելակերպը յոթ տասնամյակի ընթացքում կրել են միայն աննշան փոփոխություններ պայմանավորված ժամանակի եւ պատմության ընթացքի պահանջներով: Իշխանություններին հասցեագրված քննադատությունը միշտ կրել է գործնական, կառուցողական բնույթ, այսինքն ոչ թե եղել է ինքնանպատակ, այլ պարունակել է գործնական առաջարկություններ եւ պատրաստակամություն դրանք իրագործելու հարցում:

Բայց, խոսենք բուն էության: Պրն. Տերտերյանը «արձանում է», թե ընդդիմության բոլոր ուղղությունները էլ մեղադրում էին ՀՀՇ-ին «մաֆիայի» հետ սերտաճման մեջ, մինչդեռ ՀՀՇ-ն հենվում էր սոցիալական այն շերտի վրա, որն ընդունեց եւ իրագործում էր տնտեսության ապապետականացումը: Ո՞րն էր այդ ապապետականացումը, պրն. Տերտերյան: ՀՀՇ-ի իշխանության գալու պահին, այդ ապապետականացումից օգտվելու միակ պատրաստ խումբ ստվերային էկոնոմիկայի ներկայացուցիչներն են: Նախկին վարչակարգի օրոք, անօրինական ճանապարհով ձեռք բերելով զգալի ֆինանսական եւ նյութական, տեխնիկական միջոցներ, միայն նրանք կարող էին ստեղծել, ձեւավորել շուկայական հարաբերություններ: Այսօր ՀՀՇ-ն պայքարու՞մ է նրանց դեմ, հա՞րց դրեց վերադարձնել ունեցվածքը թալանված միջոցները: Ոչ: Ավելին, այն օրերին վարչապետ Վ. Մանուկյանը, լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ, բացեիբաց հայտարարեց, որ ոչ ոք չի հետապնդվելու, ոչ մեկին չեն «նեղացնելու»: «Կոալ Կարապի» չեն անելու, այլ հնարավորություն կտան «ներքնակների» տակից լույս աշխարհ հանել «ստվերային գումարները» եւ ներդնել ազատական տնտեսության մեջ: Բայց չէ՞ որ խոսքը գնում է «խորհրդային մաֆիան» ներկայացնող մի ամբողջ խավի մասին, որը սերտաճում էր իշխանության ամենաստորին մակարդակների մեխանիզմների հետ: Նրանցից ոմանք, հանցավոր անցյալով, արդեն ՀՀՇ-ի օրոք հասան բավական բարձր պաշտոնների:

Սակայն ՀՀՇ-ին անհրաժեշտ էր սեփական տնտեսական հիմք եւ գործարարների սեփական բանակ: Իսկ ինչո՞ւ այն պետք է ստեղծվեր շրջափակման մեջ գտնվող, էներգետիկ ճգնաժամի մեջ հայտնված հանրապետությունում, առանց նախնական կապիտալի: Միայն ժողովրդի խիստ ցածր մակարդակի, ազգային հարստության փոշիացման, տոտալ հարստահարման խարխված ավանդույթների, շուկայական հարաբերությունները հիմնականում առեւտրի ոլորտում խրախուսելու հաշվին: Նորահայտ գործարարները, որոնք ոչ պակաս «մաֆիական» կառույցներ ստեղծեցին, իշխանություններից ստացան բոլոր անհրաժեշտ լծակները եւ սկսեցին կապիտալ «կուտակել»: Դատելով տնտեսության ապապետականացման ներկա փուլից, այդ գործընթացը հիմնականում հաջողությամբ է ընթացել եւ այժմ սկսվում է հաջորդ փուլը՝ կապիտալի ներդրումը արտադրություն: Այժմ ես հավատում եմ, որ կլուծվի եւ էներգետիկայի, եւ ռեսուրսների, եւ տրանսպորտի շրջափակման, եւ շատ ուրիշ հարցեր... որովհետեւ ներդրված կապիտալը կպահանջի այդ ցանկացած գնով:

Այն, որ ազատական տնտեսությունը կանգնեցի հիմնականում նախկին «ստվերային» եւ ներկա «կոմերցիոն» գործարարների ընտրախավի ձեռքը, որի կապիտալը կուտակվել է ապօրինությունների հաշվին, կասկած չի հարուցում: Կարծում եմ, որ ՀՀՇ-ն հասկացավ, թե ինչ վտանգ են ներկայացնում իրենցից այդ ճանապարհով հարստացած (ծնված իր «օրհնությամբ») մարդիկ, երբ վերջիններից շատերը փորձեցին ՀՀ Ազգային ժողովը նույնպես դիտել որպես իրենց կապիտալի շրջանառության ոլորտ: Շատերի մուտքը ԱԺ կանխվեց «ուժային» մեթոդներով: Բայց կկարողանա՞ ՀՀՇ-ն նրանց դիմագրավել հաջորդ անգամ, երբ նրանք «կազմակերպված» կլինեն առավել:

Ահա թե ինչով էր պայմանավորված ՀՌԱԿ-ի եւ այլ կուսակցությունների «մեղադրանքը», անհանգստությամբ, որ համապատասխան օրենսդրական դաշտի բացակայության պայմաններում, քաղաքացիների համար շուկայական տնտեսության անցման հավասար մեկնարկային հնարավորություններ չստեղծելը հանգեցնում է միայն կամային, ուժային եւ հաճախ ապօրինի եղանակներով մենաշնորհներ ստացած կլանների գործունեությանը, որոնց «իշխանությունը» վաղը կլինի ավելի ազդեցիկ, քան իշխանություններինը:

Ընդհանրացնելով այդ կուսակցությունների եւ մեկնաբանելով նրանց դիրքորոշումը որպես «կոմունիստական պատկերացումներ», պրն. Տերտերյանը հեգնում է, թե այդ ի՞նչ սերտաճում է, երբ ՀՀՇ-ի եւ բարձրաստիճան իշխանության ներկայացուցիչների «ղեկավարած համապատասխան պետական ծառայությունները սուր ու հաջողակ պայքար ծավալեցին հանցավոր աշխարհի դեմ»: Հոդվածագիրը բոլորովին վատ է հետեւել ՀՀ նախագահի հեռուստաելույթին, ուշադրություն սեւեռելով միայն նախագահի ռամկավար ազատական դառնալու փաստի վրա: Այնինչ, ելույթի այն մասում, որտեղ Լ. Տեր-Պետրոսյանը խոսեց հետագա անելիքների մասին, շեշտվեց նաեւ կոռուպցիայի, պետական հափշտակության եւ կազմակերպված հանցագործության ներկայացուցիչների դեմ պայքարը ուժեղացնելու եւ ծավալելու անհրաժեշտությունը այդ մարզում եղած թերացումները վերացնելով ավելի հիմնավոր խնդիրներով կառավարության գրավոր պարտավորությունը: Ուրեմն, ի՞նչ «սուր եւ հաջողակ» պայքարի մասին է խոսքը: Թե՞ պրն. Տերտերյանը համաձայն չէ հանրապետության նախագահի հետ*:

Ինչեւէ, վերադառնանք ՀՌԱԿ-ին, քանզի նա է հոդվածագրի հիմնական թիրախը: «Թվում էր, գրում է Վ. Տերտերյանը, թե ՀՌԱԿ-ը ձգտում պետք է դառնա ազատականացման եւ գործարար աշխարհի ձեւավորման գլխավոր ջատագովը եւ պետք է հիմնվի մեծամասնական ձեւավորմամբ եւ ամրապնդվող սոցիալական այս շերտի վրա»:

Սա արդեն լրագրողի համար կեղծ եւ անազնիվ հնարք է: Չենք կարծում, որ պրն. Տերտերյանը ծանոթ չլինի ՀՌԱԿ-ի ծրագրին, քաղաքական պլատֆորմին, այլ փաստաթղթերին, նրա ներկայացուցիչների բազմաթիվ ելույթներին: «Ազգը» հրապարակել էր նաեւ տվյալներ կուսակցության սոցիալական կազմի վերաբերյալ, որոնք պարզորոշ ցույց են տալիս, որ կուսակցության սոցիալական հենքն են կազմում մտավորականությունը եւ գործարարները: Սակայն, խնդիրը միայն գրավոր եւ բանավոր դիրքորոշման մեջ չէ: Հեղինակը չի կարող չիմանալ, որ ՀՌԱԿ-ը իր կազմավորման առաջին օրերից փորձել է աջակցել ազատ ձեռնարկչական գործունեությանը, ստեղծել գործարարների խորհուրդ: Սակայն, կրկնում ենք, նախնական կապիտալի բացակայության պայմաններում, երբ տնտեսական լծակները իրենց ձեռքում պահող շրջանները անհնարին էին դարձրել ցանկացած ինքնուրույն գործունեություն, իրականացվել են միայն աննշան ծրագրեր: Այս պարագայում, ՀՌԱԿ-ը դիմեց սփյուռքի գործարար շրջաններին: Բոլորին հայտնի է, որ ավերիչ երկրաշարժից հետո Հայաստանում առաջին համատեղ ձեռնարկությունները ստեղծեցին ՌԱԿ անդամներ Ռուբեն Թերզյանը, Վարդան Ոսկանյանը եւ այլոք: Դրանք էին «Արմենբոյլ», «Արմենֆիլեյր», «Նոյակ»: Նաիրիտի հետ կնքված պայմանավորվածությունները բերելու քիմիական արդյունաբերությանն անցնելու ուղղությամբ եւ այլն: Ո՞ւր են արդյոք այսօր այդ ձեռնարկությունները, պրն. Տերտերյան: Երբեւիցե հետաքրքրվե՞լ եք, թե ինչ գումարներ կորցրին այդ հայրենասեր մարդիկ, փորձելով իրենց հավանը բերել Հայաստանի տնտեսության զարգացմանը: Հետագայում հիասթափված, եւ հիմա դժվար է միամիտ ընթերցողին համոզել, որ դրա պատճառը իրական ազատականության, ժողովրդավարության, համապատասխան օրենսդրական դաշտի բացակայությունն էր:

Չենք ցանկանում հետ համոզել հեղինակին: Թող որ նա շարունակի համարել, թե «ժամանակակից հայ իրականության մեջ ձեւավորված միակ իրական ժողովրդավարական ազատական կազմակերպությունը ՀՀՇ-ն է»: Ուղղակի, ելնելով հոդվածագրի տրամաբանությունից եւ հոդվածի վերնագրից, ցանկանում ենք հարցնել. ինչու՞ ՀՌԱԿ-ը պետք է փոխի իր անվանումը, այլ ոչ թե ՀՀՇ-ն կամ «Հանրապետություն» միավորումը:

Հոդվածի վերջում, պրն. Տերտերյանը խոստանում է առանձին հրապարակումով բացահայտել, թե ինչո՞վ է պայմանավորված «աջերի» (նկատի ունի ՀՌԱԿ-ը) «բավական տարօրինակ» դիրքորոշումը (նկատի ունի ՀՀՇ-ի ընդդիմությունը): Հուսով ենք, որ այդ «հոդվածը» մենք հեղինակից ապացուցենք:

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

** Ի միջի այլոց. 1994-ին ՀՌԱԿ ՀՎ-ն դատի տրվեց ՀՀՇ-ի կողմից III պատգամավորական ժողովի հաշվետու զեկուցման մեջ իշխանությունների մաֆիոզ կառույցների հետ սերտաճելու մեղադրանքի համար: Ի գիտություն պրն. Տերտերյանի, մեղադրող կողմը այդպես էլ դատարան չներկայացավ:*

ՍՓՅՈՒՌՔ

Ազգային ժողովի հարցումներու կարգին՝ Հայոց ցեղասպանութիւնը

Շարունակելով համայնավար ուրիշ երեսփոխանի մը (Գի Դիւլոյոնէ) յարուցած քայլերը, Պոլ Մերսիէքա չորեքշաբթի, յունիս 28ին, Ազգային ժողովի նիստի բերանացի հարցումներուն առթիւ, կրկին դրաւ Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման հարցը Ֆրանսայի կողմէ: Յիշեց Լիոնի դատարանին վճիռը, որ իրաւական գետնի վրայ նախադէպ մը նկատեց, ըսաւ թէ իր նկատողութեանց կարգին դատաստանը կը թուէր ՄԱԿ-ի մարդկային իրաւանց ենթայանձնախումբին, ժողովուրդներու մնայուն դատարանին եւ եւրոպական խորհրդարանին ճանաչումները: Յայտնեց, թէ քանի մը ուրիշ երեսփոխաններու հետ առաջարկներ ներկայացուցած են որպէսզի ընդլայնուի Գէսօ օրէնքը (սահմանափակուած 1939-45ի ցեղասպանութեանց) եւ թէ Ապրիլեան 80ամեակին առթիւ Ֆրանսայի պարտաւորութիւնն էր ճանչնալ Հայոց ցեղասպանութիւնը:

Հարցումը ուղղուած ըլլալով արտաքին գործոց նախարարին, խօսք առաւ Հերվէ դը Շարէթ, որ շատ երկարեց, բայց անուղղակի դիւանագիտական ոճով արտայայտուեցաւ:

Ան նախ ըսեց, թէ Ֆրանսան ինք զինք համախոհ կը զգայ Հայոց ցեղասպանութեան: Բայց, հայոց ջարդերը, ցեղասպանութիւնը սահմանող 1948, Դեկտ. 9ի (վաւերացուած 1951, Յունուար 12ին) պայմանագրութենէն չեն բխիր միջազգային իրաւագիտութեան տեսակէտով: Աւելցուց, սակայն, թէ իրողութիւն է, որ հայ բնակչութեան երկու երրորդը ջարդուեցաւ Թուրքիոյ մէջ այդ երկրին կառավարութեան հրահանգով: Հայոց յիշողութիւնը վիրաւորուած է: Թուրքերուն կը պատկանի հաշտուիլ իրենց պատմութեան հետ: Մեր պարտականութիւնն է, ըսաւ, մեծարել զոհերը ցեղասպանութեան, զոր կը դատապարտեն անոնց շառաւիղները:

Մասնաւոր մեկնաբանութեան չեն կարօտիր նախարարին խօսքերը, քանի քաղաքագէտները նոր բանաձեւ մը գտած են, ցեղասպանութիւն բառը գործածելով, բայց դնելով հայերու բերնին մէջ:

30 յունիս, «Յառաջ»

Պոլսոյ եկեղեցիները հսկողութեան տա՞կ

«Եվրենսէլ» («Տիեզերական») օրաթերթը, որ նոր սկսած է հրատարակուիլ, Յունիս 24ի թիւով կը տեղեկացնէ, թէ Ներքին նախարարութեան թելադրանքով հարցաթերթիկներ ղրկուած են եկեղեցիներուն: Այդ հարցաթերթիկները, ըսուած է, պէտք է լրացնել ու յանձնել ոստիկանատուներու՝ անկէ փոխանցուելու համար Ներքին նախարարութեան: Թերթիկներուն վրայ կը հարցուին եկեղեցին աշխատողներուն ինքնութիւնները, պարտականութիւններն ու կոչումները: Պէտք է նշուին նաեւ տուեալ եկեղեցիին անունը, պատկանած համայնքը, հոն յաճախողներու ծննդավայրը, պատմութիւնը, քաղաքացիութիւնը, պարտականութիւնը, եւն.:

Կրօնական գործերու տեսչութիւնն ալ եկեղեցիները ղրկուած ոստիկաններու կատարած հարցաքննութիւններով կը ճշդէ եկեղեցւոյ հիմնադրութեան թուականը, արարողութեան օրերը, ծախսերը:

Գումգափուի բողոքական եկեղեցւոյ նախագահը Գրիգոր Աղաբալօղլու յայտնած է, թէ իրենք վրդովուած են այս հետաքննութենէն, որովհետեւ «նման հարցափորձերու արդիւնքը տարիներ ետք կը յայտնուի: Տարիներ առաջ ալ նոյն ձեւով գրաւուած են եկեղեցիներու ստացուածքները»: Նոյն անձը ըսած է նաեւ, թէ նախապէս ալ փոքրամասնութիւններու գրասենեակէն ոստիկան մը հեռաձայնած ու պահանջած է որ եկեղեցական կալուածներու ցանկը տան: Երբ հարցուցած են, թէ պաշտօնական դիմումնագիր ունի՞ն, ոստիկանը պատասխանած է. «մեր պահանջը չի՞ բաւեր»:

Կրօնական գործերու նախարարը ըսած է, թէ նման հարցաթերթիկ պահանջուած է կրօնական բոլոր հաստատութիւններէն:

28 յունիս, «Յառաջ»

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

միջազգային

ԱՄՆ-ում ներկայումս հանցագործ դեռահասներին անվանում են «կորած սերունդ»: Արդեն կյանքից հիասթափված եւ այնտեղ հետաքրքրություն չտեսնող այդ դեռահասները փորձում են իրենց տիրել թմրությունների միջոցով: L'Express հանդեսի տվյալների համաձայն, 1994 թվականին մինչեւ 18 տարեկան ամերիկացի դեռահասները կատարել են շուրջ 2000 զինված հարձակում եւ սպանություն: Դա կրկնակի գերազանցում է մեկ տասնամյակ առաջ արձանագրված ցուցանիշները: Այսօր Միացյալ Նահանգներում բռնությունների համաճարակը դարձել է ծանոթ էրեկն առաջ, թե ինքը չի զգում: Աղբատ դատավորները նրան դատապարտեցին մի քանի ամսվա տուղիչ աշխատանքների:

Իհարկե, կան նաեւ զղջացողներ: Լուիզիանայի բանտերից մեկում 16-ամյա Մարկը, որը 2 տարուց ի վեր բանտարկված է սպանության համար, խոստովանում է, որ իր առաջին ատրճանակը 11 տարեկանում նվեր էր ստացել ծնողների մի ընկերոջից: Ինքը կրակել է տասնյակ անձանց վրա, բայց այժմ ուզում է վերջ դնել այդ կյանքին:

Պատանիների հանցավորությունից կտրելու նպատակով ոստիկանություն ... նոր խստացված միջոցառումներ է ստեղծել ուղեկցության փողոցում երեւալ: Կալիֆորնիայի նահանգում, որտեղ 1994 թվականին ծերբակալվել են 250 հազար անչափահասներ, օրենքը պատանիներին արգելում է երկու հոգուց ավելի խմբվել կամ գլխարկը թարս դնել, քանի որ դա ցույց է տալիս նրանց պատկանելությունը ինչ-որ հանցախմբի:

Նյու Յորքի դատավորներից մեկը պատմում է, որ երբ 5 տարի առաջ ինքը զբաղվում էր հիմնականում առեւանգումների գործով, ապա այսօր դատարանի առջեւ ավելի շատ կանգնում են գողության, բռնաբարության կամ սպանության համար մեղադրվող պատանիներ:

ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Ամերիկայի կորուսյալ զավակները

Բռնության տեսարաններից զերհագեցած դեռահասները հեշտիեշտ անցնում են հանցագործ դաշտում

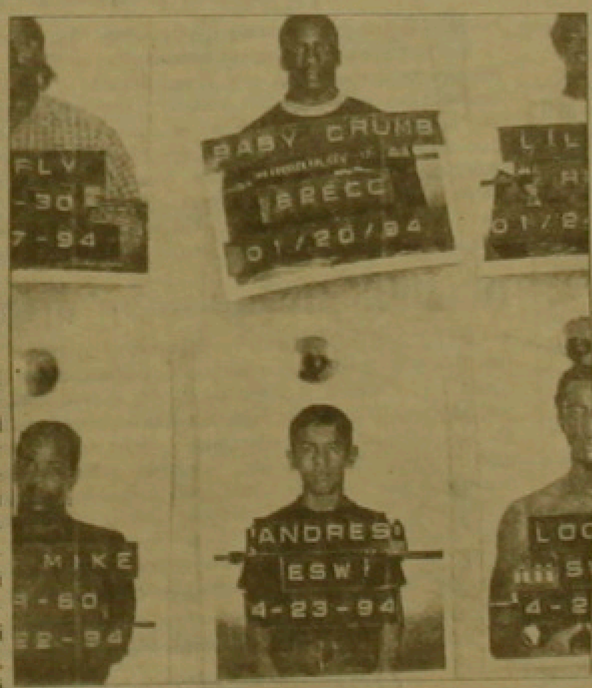

պատանեկության գլխի ժամի բնորոշ գիծը:

Նյու Յորքի եւ Լոս Անջելեսի հետաքննությունները անտեսված են ամենի կողմից: Չիկագոյի ամենաշխարհիկ թաղամասում թմրադեղերի վաճառքի առեւտրի շնորհիվ պատանիները ոռնալ կարողանում են նոր ավտոմեքենա գնել 15 տարեկանում: Նրանցից մեկը՝ 13-ամյա Խոսեն, անկեղծորեն խոստովանում է, որ ինքն աշխատելու կարիք չի զգում, քանի որ թմրադեղ վաճառելով 10 վայրկյանում ստանում է թղթի եռամսյա աշխատավարձին հավասար գումար: «6 տարեկանում մենք զվարճանում էինք ոստիկանության մեքենաների հետեւից սուլելով, 9 տարեկանում ուզում էինք մեծերին ապացուցել, որ կարող ենք իրենց նման ծխել եւ փողոցում անցորդներից դրամապանակներ թռցնել, իսկ 12 տարեկանում ուզում էինք զենք ունենալ պաշտպանվելու համար», շարունակում է նա:

Վերջերս բռնությունների համաճարակն այլեւս դադարել է չխափանված քաղաքների մենաշնորհը լինել: Օրինակ, Նյու Յորքի նահանգի հարուստ քաղաքներից մեկում իր ընտանիքի հետ ապրող 11,5 տարեկան Էրիկ Սմիթը անցյալ տարվա ամռանը անհայտ պատճառով խեղդել էր 4,5 տարեկան հարեւանին՝ Դերիկին: Հեռուստատեսությամբ ցուցադրված դատավարության ժամանակ...

Լոս Անջելեսում, Մայամիում եւ Չիկագոյում: Դրանց անդամները կարողանում են փողոցային դեռահասների հետ խոսք խոսել, կնքել ընկերներից հետո նրանց տուն տանել կամ դպրոցներ փոխել: Միակ խնդիր ոստիկանների անզգամ շփումն է այն մեծերը, որ մի օր ի րենք կարող են անտարբերորեն հայտնվել ատրճանակով զինված 11 ամյա երեխաների դեմ-դիմաց եւ այդ դեպքում դժվար թե կարողանան ճիշտ կողմնորոշվել:

Ամերիկյան մոտ 15 խաղաքներում վերջերս դեռահասներին սկսել են արգելել երեկոյան ժամից մեծերի

Քրեագետների կարծիքով, ամերիկյան արդի հասարակությունը որեւէ լուծում չի կարող առաջարկել դեռահասների հանցագործությունները կրճատելու կամ վերացնելու համար: Վերջերս Նյու Յորքում հավաքվել էին ոստիկաններ, հոգեբույժներ եւ քրեական խորհրդատուներ, որոնցից վերլուծեն անչափահասների կողմից գործադրվող բռնությունների պատճառները: Ի թիվս այլ պատճառների, նրանք նշեցին հոգեկան աղքատ վաճառքը եւ թմրադեղերի առեւտուրը, ինչպես նաեւ այսպես կոչված «խավարածնության խաղը»: Խոսքն ամերիկյան այն մշակույթի մասին է, որտեղ զենքը ուժ է խորհրդանշում: Հոգեբույժներն ասում են, որ երեխաներն ուզում են նմանվել հեռուստատեսային «հերոսներին»: Մինչեւ 10 տարեկան դառնալը երեխաները հեռուստատեսությամբ դիտում են սպանության միջին հաշվով 8 հազար եւ այլ կարգի բռնությունների շուրջ 100 հազար տեսարաններ: Հոգեբույժների կարծիքով, ծնողները, դաստիարակները, դասատուները, մանկաբույժները, դերասանները, ֆիլմ արտադրողները մեծ պատասխանատվություն ունեն դեռահասների բռնարարների գործում, որը կարելի է համարել դարավերջի բնորոշ երեւույթ:

Պատրաստեց ՊԵՏՐՈՍ ԲԵՔԻՐՅԱՆԸ

Իրան. Հղիներին՝ տարկետում, դեռահասներին՝ բանտ, իսկ չափահասներից պատժում են անմիջապես

Մերօրյա Իրանում մարդկանց ու դեռդույթի հետ կապված իրավիճակը վատ է: Բայց գոյություն ունի բնակչության ժամանակավոր բժշկական ծառայություն ների մի տեսակ, որի հարցում երկրի իշխանությունները խնայողություն չեն անում: Դա միանգամայն առողջ այն խախտողների վերքերի ապաքինումն է, որոնք չեն ուզում մեռնել սովից եւ Սադդամ Հուսեյնի վարչակարգի անկլերքանակի պատերազմներից:

Իրանում օրենքի առանձնահատուկ հովանավորությունն են վայելում հղի կանայք: Եթե հղի կինը գողացել է ամերիկյան 10 դոլարից ավելի արժեք ցող ուրիշի ունեցվածք, տարագրման տեւողությունը է առել, կամ կալանավորվում է շատ հակառակորդություն մեջ կամ էլ իրա ժարվել է մթերքները մեծություններ համեմատ չնչին գներով, նրա ձեռքը անմիջապես չի անդամահատվի, ինչ պես սահմանված է օրենքով: Դատական կատարածուները կսպասեն մինչեւ նա լուծվի նրա երեխային 4 ժամ եւ միայն այդ ժամանակ կհատեն մոր ձեռքը:

Բնակչության մյուս արտոնյալ խումբը Իրանում կազմում են անչափահասները: Դիցուք բոլոր հանցագործությունների համար ոչ թե կհատեն նրանց ձեռքը, այլ պարզապես կբանտարկեն 7-15 տարի: Չափահասները նման արտոնություններ չունեն: Նրանց ձեռքերը հատվում են անմիջապես: Կրկնակի իրավախախտման համար կտրում են ոտնաթաթից, իսկ երրորդ հանցանքի համար մահապատժի են ենթարկում:

Արդի Իրանում միայն ոտքերն ու ձեռքերը չէ, որ կտրում են ըստ օրենքի: Տեղացի օրենսդիրների երեւակայությունը ուշադրության է առնում նաեւ խաղաղացիների ականջները: Դրանք կտրում են գողության, զինվորական ծառայությունից խուսափելու եւ դասալիքների թաքցնելու համար: Կրկնակի խախտման դեպքում կտրում են երկրորդ ականջը, երրորդի դեպքում՝ մահապատժի ենթարկում:

Այսպիսով, մեկ անգամ օրենքը խախտած մարդը ապագայում չի կարողանա իրեն զգալ հասարակության լիարժեք անդամ, քանի որ ձեռքի կամ ոտքի հատման հետ միաժամանակ Իրանում իրավախախտին խարանում են անասունների պես: Նրա ճակատի մեջտեղում խաչաձեւ դաջվածք են անում:

Պետք է նկատի ունենալ, որ Իրանի 18 միլիոն բնակիչներից միայն 3 միլիոնն է տարեկան օգնություն ստանում պետությունից կամ միջազգային մարդասիրական կազմակերպություններից: Ինչ որ ձեւով գոյատեւելու համար հազարավոր մարդիկ ստիպված են զբաղվել մանր առեւտրով: Իհարկե, ոչ թե պետական կայուն, նախատեսված գներով, այլ իրական գներով: Նման պայմաններում Իրանում փաստորեն ամեն ոք այսօր կարող է ենթարկվել անդամահատման կամ խարանման:

«ԻԶՎԵՍՏԻԱ»
11 ՅՈՒԼԻՍ 1995 թ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հուլիսի 14-ին Մոսկվայում կսկսվի «Մեծ եվրոպայի» խորհրդաժողովը

Հուլիսի 14-15-ին Մոսկվայում, «Մետրոպոլ» հյուրանոցում կանցնի «Մեծ Եվրոպա» հանձնաժողովի հինգերորդ խորհրդաժողովը, որի նախագահն է դեռեւս մինչեւ Ֆրանսիայի նախագահի պաշտոնին անցնելուց առաջ ընտրված պրն. Ժակ Շիրակը: Ինչպես հաղորդում է ՆԵԳԱ գործակալությունը, Ժակ Շիրակի ժամանելու հարցը «առկախ» է մնում, եւ ամենայն հավանականությամբ Ֆրանսիայի նախագահի փոխարեն խորհրդաժողովին կմեկնի նրա անձնական ներկայացուցիչը: Այդ դեպքում խորհրդաժողովի աշխատանքը կղեկավարեն հանձնաժողովի փոխնախագահներ Անատոլի Չուբայսը եւ Օտտո Համոդորֆը (Գերմանիա):

ՆՏ

Ո՞վ է Վիկտորյա թագուհու իսկական հայրը

Կալիֆորնիայի համալսարանի պրոֆեսոր Մալքոլմ Փոթսը եւ Լանկաստերի բրիտանական համալսարանում աշխատող նրա եղբայրը «Սանդի թայմզ» թերթին տրված հարցազրույցում հայտնեցին, որ Բրիտանիայի Վիկտորյա թագուհին, որի անվան հետ է կապված Մեծ Բրիտանիայի 19-րդ դարի պատմության մի ամբողջ դարաշրջան, եղել է ապօրինածին: Քենթի դուքս իշխան Էդուարդը չէր կարող նրա հայրը լինել: Առայժմ պարզ չէ, թե ով է եղել նրա երջանիկ հայրը, բայց հայտնի է, որ նա ապագա թագուհուն փոխանցել է արյան անբուժելի հիվանդություն՝ անմակարդելիություն, որով տառապել են թագուհու բոլոր ժառանգները: Վիկտորյայից առաջ Անգլիայի թագավորներն ու թագաժառանգները նման հիվանդության մասին չէին էլ լսել:

ՌՈՅԹԵՐ

Չիլլեր. «Թուրք եւ ազերի ժողովուրդների եղբայրությունը փոփոխության չի ենթարկվի»

Բաքու Չիլլերի այցի երկրորդ օրը, հուլիսի 11-ին տեղի ունեցավ պաշտոնական բանակցությունների մանրամասնմամբ հանդիպում: Հանդիպման ընթացքում քննարկվեցին երկկողմ հարաբերությունների. Կասպիականի նավթը Թուրքիայի տարածքով Միջերկրական ծով հասցնելու, Ադրբեջանում ներդրումներ կատարելու եւ տարածաշրջանային ու միջազգային բնույթի մի շարք հարցեր: Վերջում վարչապետ Թ. Չիլլերն ու նախագահ Հ. Ալիեւը ստորագրեցին փոխշահավետ առեւտրի, տնտեսության բնագավառում համագործակցելու, կրթության ու մշակույթի արձանագրություններն ու Թուրքիայում հայտնի Էքզիմբանկի կողմից Ադրբեջանին 200 միլիոն դոլարի վարկ տրամադրելու վերաբերյալ համաձայնագիրը:

Պաշտոնական հանդիպումներն ավարտվելուց հետո Չիլլերը այցելեց Բաքվի պատմա-ճարտարապետական հուշարձանները եւ ծանոթացավ թուրքական դիվանագիտական կորպուսի համար նախատեսված համալիրի վերանորոգման աշխատանքներին, որի համար Թուրքիան հատկացրել է 15 միլիոն դոլար, ապա այցելեց Բաքվի մերձակայքում գտնվող փախստականների ճամբար եւ «հայ-ծնունդ» ծանրագույն տուժածների խնդիրներին: Դիմելով փախստականների ներկայացուցիչներին, Չիլլերն ասաց. «Ես ձեզ բերել եմ Թուրքիայի 60 միլիոն բնակչության ջերմագին ողջույնները: Երբ աշխարհում արդարություն կա եւ երբ մարդկությունը իր խիղճը չի կորցրել, ապա մեզ հետ միասին պարտավոր է պայքարել հանուն Ադրբեջանի գրավյալ տարածքներից հայկական ուժերի դուրս բերման: Գաղթականներն անպայման պետք է վերադառնան իրենց հայրենի օջախները»:

Կեսօրից հետո Չիլլերը կրկին հանդիպեց Ալիեւի հետ: Տեղի ունեցած առանձնազրույցի ընթացքում շոշափվեցին նաեւ ադրբեջանա-հայկական հակամարտության եւ Ղարաբաղի խնդիրները: Դիմելով Չիլլերին Ալիեւն ասաց. «Արդեն 12 ամիս է, ինչ Հայաստանի հետ պատերազմը դադարել է: Բայց դա չի նշանակում, որ խաղաղություն է ձեռք բերվել: Մենք գտնում ենք, որ կայուն խաղաղություն կհաստատվի միայն այն դեպքում, երբ հայկական ուժերը ազատեն գրավյալ տարածքները»: Իսկ Չիլլերն իր հերթին հավաստիացրեց, որ «հանուն տարածաշրջանում խաղաղության ու կայունության հաստատման Թուրքիան կգործադրի բոլոր ջանքերը, եւ Ադրբեջանի գրավյալ տարածքները անպայման կազատագրվեն»:

Երեկոյան Ադրբեջանի «արվեստի վարպետների» մասնակցությամբ Թ. Չիլլերի պատվին տրվեց ճոխ համերգ: Համերգին ներկա էին նաեւ Հ. Ալիեւն ու Ադրբեջանի կառավարության մյուս անդամները: Նախքան համերգի սկիզբը դիմելով ներկաներին Չիլլերը ասաց. «Մեր այս բուռն ժամանակներում շատ երեւույթներ փոփոխության են ենթարկվում: Քանդվում են պատնեշներ, վերացվում են կայսրություններ, ստեղծվում են նոր միություններ եւ այլն: Մենք ձեզ հետ միասին դեռեւ շատ փոփոխությունների կհանդիպենք: Բայց կարող եմ վստահաբար ասել, որ մի կարեւոր բան երբեք փոփոխության չի ենթարկվի. դա թուրք եւ ազերի ժողովուրդների եղբայրությունն է»:

Հաջորդ՝ հուլիսի 12-ի առավոտյան Չիլլերը վերադարձավ Թուրքիա:

ԳՐԻԳՈՐ ԶԱՐԲՅԱՆ

ԱՐՄԻՆԴ
ԿԵՆՏՐՈՆԸ

ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է
ինքօրյա ճանապարհորդության դեպի Հնդկաստանի մայրաքաղաք:

ԵՐԵՎԱՆ - ԴԵԼԻ - ԵՐԵՎԱՆ

Հերթական ուղեւորը կկայանա հուլիսի 29-ին

(ուղեւորության ընթացքում ինքնաթիռը մնում է Դելիում)

«Էրեբունի» հյուրանոց, I մասնաշենք, 301-307 ս.

Հեռ. 52-75-65, 56-13-92, 56-05-79

ARINA

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Նաման հայ երաժշտության 90-ամյա նահապետ Համբարձում Պերպերյանին

Թանկագին Համբարձում։

Գրիչս վերցրի մեկ անգամ եւս քո բազմաբեղուն կյանքի գործունեությունը տալու համար։ Եվ որքան էլ ցանկացա այն լուսավոր զգացումով ներկայացնել, ավա՜ղ, չի ստացվում, քանզի շատ է խոր ու անմոռանալի հայոց ցավը նաեւ 20-րդ դարի ամբողջ ընթացքին։ Ընդգծում եմ այդ ժամանակահատվածը քո աշխատանքային գործունեությամբ։

Աշխարհ եկար 1905-ին, պատմական Կիլիկյան Հայաստանի բաղկացուցիչ Ադանայում, որ հայոց հոգեւոր խոհուրդով, օրրաններից մեկն էր դարձել քո եւ այլ նշանավոր արվեստագետների, ազգային գործիչների ազնիվ գործերով աշխարհ իջած։

Հնարավո՞ր է, եւ ինչո՞ւ մանուկն մոռանալ, մեղմել կամ անտեսել այն խոցը, որ այդ քաղաքի անունով, մեր պատմության մեջ թուրքի կողմից 1909-ին սարքած հերթական եղեռնագործությամբ, արձանագրված է իբրեւ «Ադանայի ջարդը»։

Ինչպե՞ս, ինչպե՞ս մոռանալ, երբ հայոց հոգեւոր հարստության կենտրոններից մեկը ջարդարարների կողմից բռնագրաված, իրենց համար աղմկում է միայն փառքիր եղ փացնող «Ֆլաքաթի» անվան հետ կապված, ինչով վերջին ժամանակներս հպարտացան իրենց հյուր գնացած նշանավոր հայրենակցին ու տիկնոջը իրեւ փոխադարձ ողջույնի խորհրդանշան։ Դու մանկուց, հենց Ադանայում ճաշակեցիր քո գերդաստանի 72 անդամների թուրքական ձեռով բնաջնջումը։ Երբ դառնանով միմյանց կապված հարազատներից շղթան գնդակոծությամբ ու յաթաղանով ոչնչացվեց, Վերին խորհրդով, հրեշտակաց ձեռքը քեզ դուրս նետեց դիերի կույտերից... Բայց դեռ երկար տարիներ դու շարունակեցիր ճաշակել ժանտատենչ ցեղասպանության սպերգությունը մինչեւ Իզմիրի հրկիզումը, եւ 1923-ին է միայն, որ հանգրվանեցիր Աթենքում։

Քո հաջորդ ճանապարհը չեմ ուզում մանրազնին նկարագրել, որովհետեւ այն, որքան էլ բախտով ներծծված, այնուամենայնիվ երջանկաբեր եղավ։ Դու շարունակեցիր քո ճանապարհը դեպի Պոլիս, դեպի արվեստի Օլիմպոսը, ողջ ճանապարհին հայոց հոգեւոր հունձքից շաղվելով ու հայոց հոգեւոր բոնիրում բխելով հայոց հոգեւոր կենսունակը։ Հայոց լեզվի դեմ չեմ մեղանչում երիցս կրկնելով «հայոց հոգեւորը», կրկնությամբ միայն հաստատում եմ այդ ազգային հոգեւոր հացի սրբանշխար լինելը։ Ամենակարեւորն այն է, որ ժանտատիպ բոլոր ճամփաներդ չկտրեցին քո մեջ հայ մարդու, հայ քրիստոնյայի հավատքը, հայկական լուսածից ոգին։ Դու ցեղասպանությունը պատասխանեցիր հառնումով, ծավալումով, ծաղկումով, զարդարելով նաեւ հիանալի մի բնապատկերով, չորս ընտրյալ զավակներով, որոնցից երեքը՝ շնորհաշատ երաժիշտներ։

Ես չոյիշի զուղեմ ինձ այստեղ ներկայացնելու այն դիպվածը, որ դու ինձ պատմեցիր 1978-ին, Երեւանում։ Դրանից մի քանի տարի առաջ հա... ներգաղթով ... էր Պոլիս։ Հայրենի ծննդավայրից, պահելով «հայրենադարձության» բոլոր կանոնները. բայց ոստիկանը քեզ հրավիրել էր այցելել իրենց ոստիկանատուն։

Դե՜հ, ...այցելել էիր։ Ժանտ ժպիտներով ծամածռված ոստիկանները քեզ առաջարկել էր վաճառել Ադանայի քեզ պատկանող հայրական տան ժառանգության օրինական փաստաթղթերը. «Պարոն Պերպերյան, ի՞նչ իմաստ ունի պահել թղթի կտորը»...

Դու խոկուն, խոստափառ արտահայտությամբ վեր էիր կացել ու հրաժեշտ տվել եւ, առանց խոսք հանձրելի կայացման, հաջորդ օրը մեկնել։

Ես դրսեւում եմ քո հպարտ ճակատին իմ հնադարեր համբույրը, բռնագրաված ու ստորանենգ ոճիրներով լլկած հայրենի հողը չվերադարձնելու, այդ հողի վրա հիմնած պատմական տունը պահելու, արդարացնելու համար։

Այդպես ազնիվ ու հպարտ դու մեծ արվեստի անդաստանը, խոհական արվեստի անդաստանը, որ մաքուր է հոգին բոլոր ախտերից, ամրապնդում ազգայինը իր վեհությամբ, իր գեղեցկությամբ, իր իմաստությամբ։

Դու քո արվեստով զարգացրեցիր ազգիդ փառամոլ հայրերի ծննդների հանգչող հուշերը, ողջունեցիր հասակակիցներին, սնեցիր նորահաս սերունդը մեր աշխարհահռչակ ուսուցչության դարագլուխ տարբեր գաղթօջախներում հանգրվանած Բեյրութից մինչեւ Բոստոն։ Անցած այդ ճամփան բեղմնավորեցիր նաեւ քո ազգանվեր հասարակական գործունեությամբ, իբրեւ Ռամկավար ազատական կուսակցության գործուն անդամը։

Քո արվեստի դավանանքը ազգային երաժշտության դարավոր արմատներից ծլարձակված, ծիլ փակալած, ծաղկազարդված ու ոճավորված ճյուղերից քաղված կենսահյութով է շաղախված։ Ինչպես դու ես ասում, հայ ստեղծագործողը չի կարող չլինել, չօգտագործել ազգային երաժշտության հիմքը հանդիսացող լադերի կառուցվածքական ճարտարապետությունից, հարուստ կշռույթի այլազանություններից, եւ մանավանդ դրանք կերտելով իրենց ինքնահատուկ ոճի ու բացառիկ երանգի մթնոլորտից, որ բաղկացած է ինչ-որ հատուկ հունգերի մեջ։ Այս սկզբունքով է, որ դու ստեղծեցիր բազմաթիվ սիմֆոնիկ ծննդներ, քառյակներ, խմբերգեր, որոնց մեջ ներդնելով երաժշտական մտքի հարստացման բարձրությունն ու ներդաշնակության համաշխարհային օրենքներն ու օրինաչափությունները։ Այդ սկզբունքներով հյուսեցիր քո...

նածավալ կտորներ. նվագախմբային կոնցերտներ՝ ջութակի, թավջութակի, կանտատներ ու օրատորիաներ «Եկեղեցին հայկական», «Խոր հորդ Վարդանանց», «Մեր ուխտը», «Այսօրվա վաղվա օրվա սեմին», «Ռեքվիեմ ու Լեբենամ» Թումանյանի, Թեքեյանի, Չարենցի փառահեղ գրական երկերով։ Ստեղծեցիր օպերային ու պարերգային գործեր՝ «Շողիկ», «Արեգնազան», «Մանուկն ու բնությունը», որոնց մեջ հմտությամբ միավորվել են հայ բանաստեղծությունը, գրական ասացքն ու ողջ բարդ երաժշտական ոճը։

Հայոց հոգեւոր հացը դու ճաշակել տվիր նաեւ օտար հասարակայնությանը, որով եւ 1956-ին շահեցիր Լիբանանի կառավարության կողմից պարգեւատրած Արվեստի Ա կարգի շքանշանը, 1970-ին Նյու Օրլեանում Քույրերի 100-ամյակին նվիրված միջազգային մրցույթի դափնեկրությունը, որանց մեջ ներառելով բազում հայկական պարգեւներն ու 1981-ին Հայաստանի կոմպոզիտորների միության Կոմիտասյան մրցանակը։

Քո ստեղծագործ ոգին արտացոլում էր նաեւ ստեղծագործությունների հնչեցման մեջ՝ երգասաց ձեռներով ղեկավարելով բազում երգչախմբեր, նվագախմբեր, համույթներ, որոնք վերստին կյանք էին դարձնում նոտային թղթին հանձնած դարձանական նշանների խորքում թաքնված հնչունականացման կառույցների իմաստը, ոգին, շունչը։

Երբ Արամ Խաչատրյանը բարձր գնահատելով քո գործերը, գրում է, թե դրանք «շատ հետաքրքիր, շատ դրոշմականալ, շատ հարուստ գործեր են», կարծում եմ, նրա էլ մեծ ու ազնիվ հոգին շատ լավ էր հասկանում նաեւ, թե սփյուռքի իր արվեստակիցները կարող են հարստացնել մեր համազգային երաժշտարվեստի ոճն ու ոգին, լեզուն ու կառուցվածքը, որովհետեւ նրանք իրենց ինքնատիպ ջրաղացներն են մեր կորուսյալ, բռնազավթված գավառներից հիշողության մեջ պահպանված ժողովրդական ստեղծագործության բազմահարուստ ու անսպառ ակունքներն ու միաժամանակ դասվորակները տարբեր երկրների ու ժողովուրդների երաժշտարվեստի նորագույն որակների հարստությունները մեր համազգային երաժշտարվեստի զարգացման շարժընթացի մեջ փոխադրման։ Հայաստանի երաժշտասեր լայն հասարակայնությունը հաճույքն ունեցավ քաջիցս վայելել քո ստեղծագործության ինքնատիպ ու ազնիվ գեղեցկությունը քո իսկ ձայնասաց ձեռքով հնչեցրած 1961, 1978, 1983 թվականներին։

Ի՜նչ ասեմ, սիրելիդ իմ Համբարձում, այնքա՜ն, այնքա՜ն ասելիք կա...

Մեր երկրի, մեր ժողովրդի երկար ու դժվար անցած կյանքը դեռ որքա՜ն, որքա՜ն վերածնումի, որքա՜ն արդարացման, որքա՜ն կատարելագործման կարիք ունի։

Այսօր, դժբախտաբար, դեռ մեր կեցության ներքական վիճում ենք...

Ուզում եմ հավատալ, որ կմաղցենք ու դարս կգանք, հաստատելու համար աշխարհին ազնիվի, բարոյականի, գեղեցիկի հավերժությունը։

Արեւշատություն ու հոգու խաղաղություն քեզ, մեզ։

Սիրով քարեկամդ՝
ԾԵՐՆԵԼՍ ՔՈՒՉԱՆ

ՍԵՆԱԳԻՐ

Մոսկվա կինոթատրոնում՝ «Ապահովագրության գործակալը»

Այսօր Աստմ Էգոյանի ֆիլմերի հետահայաց ցուցադրման շրջանակներում Մոսկվա կինոթատրոնը ցուցադրում է կինոռեժիսորի «Ապահովագրության գործակալը» 1991-ին ստեղծված ֆիլմը։ 102 րոպե տեւողությամբ գունավոր այս ֆիլմում խաղում են Էլիաս Կոտեասը, Արսինե Խանջյանը, Մաուրի Չայկինը, Գաբրիել Ռոզը, Ջենիֆեր Դեյլը, Դեւիդ Հեմբլենը, Ռոզ Սարգսյանը, Արմեն Կոկորյանը։ «Ես ֆիլմ եմ նկարել ապահովագրության գործակալի, կինոքննադատների, նախկին ֆուտբոլիստի, դերասանուհու, քահեր վաճառողի, բիբեռնիկների հավաքորդների եւ մեծ մորթելի ծառայող անձնակազմի մասին։ Նրանք բոլորը վստահ են այն ամենում, ինչ անում են։ Եվ նրանցից ոչ ոք չգիտի, թե ինչու է դա անում։ Ես ցանկացել եմ ֆիլմ ստեղծել ճշմարտանման մարդկանց մասին, որոնք ճշմարտանման բաներ են անում մեր ոչ ճշմարտանման աշխարհում», գրում է Էգոյանը։ Ֆիլմն արժանացել է Մոսկվայի կինոփառատոնի ժյուրիի հատուկ մրցանակի (1991 թ.), Տորոնտոյի փառատոների փառատոնի կանադական լավագույն ֆիլմի մրցանակի, «Ոսկե հասկ» մրցանակի՝ Վալյադոլիդի կինոփառատոնում (1991 թ.), կանադական լավագույն ֆիլմի մրցանակ Սադբերիի կինոփառատոնում (1991 թ.)։ Հիշեցնենք, որ հայերեն թարգմանությամբ ֆիլմը կարելի է դիտել ժամը 13-ին, 15-ին, 17-ին, 19-ին։ Ժամը 11-ին եւ 19-ին կարելի է դիտել բնագրով (անգլերեն)։

ՀԱՂՈՐԴ

Տաղանն իջել է... թանգարանում

Ինչպես նախապես հաղորդել էինք, հուլիսի 13-ին Երեւանի ժամանակակից արվեստի թանգարանում բացվեց ժամանակակից արվեստի «Մոսկվա-Երեւան. Տաղանի հարցը» ցուցահանդեսը, որը կազմակերպել է Երեւանի Նորարար փորձառական արվեստի կենտրոնը՝ ՀՀ եւ ՌԴ մշակույթի նախարարությունների հովանավորությամբ։ Հայ ավանգարդիստների կողքին ցուցադրվում են նաեւ 70-ականներին ծնունդ առած մոսկովյան կոնցեպտուալ դպրոցի 10 նկարիչներ։ Սա նորաստեղծ հայկական կենտրոնի երկրորդ միջոցառումն է։ Առաջինին «Ազգը» համառոտ անդրադարձել է վերջերս՝ գրելով Վենետիկի արվեստի բիենալեում նկարիչներ Սամվել Բաղդասարյանի եւ Կարեն Անդրեասյանի մասնակցության մասին։ Նորաբաց ցուցահանդեսի մասին առավել մանրամասն՝ մեր թերթի առաջիկա համարում։

Ռեպինի թանգարանը՝ միջոցների կարոտ

ՄԻՆՍԿ, 13 ՀՈՒԼԻՍ, ՌԻԱ ՆՈՎՈՍՏԻ։ Վիտեբսկից ոչ հեռու, Զդրավնեւոյում գտնվող Իլյա Ռեպինի կալվածք թանգարանի աշխատակիցները օգնության խնդրանքով դիմել են ամենքին, ում համար թանկ է ռուս նկարչի անունը։ Հենց Ռեպինի նախագծով Արեւմտյան Դվինայի բարձր ափին կառուցված եւ 80-ական թթ. վերականգնված տուն թանգարանը սաստիկ տուժեց այս տարվա փետրվարին բռնկած հրդեհից։ Թանգարանը միջոցներ չունի այն կալվածքի վերականգնման համար, որտեղ Ռեպինն անցկացրել է 8 ամառ եւ ստեղծել «Աշնանային ծաղկեփունջ», «Արեւմտյան Դվինայի վրա», «Զբոսնող օրիորդներ», «Լուսնյակ գիշեր», «Ծաղկած խնձորենիներ» նկարները։ Բելոռուսական «Ռեսպուբլիկա» թերթը, որը հրապարակել է թանգարանի աշխատակիցների դիմումը, նշում է այն հաշիվը, որով կարելի է նվիրատվություններ ուղարկել։

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Աշխարհի ամենաբարձր շինությունը՝ Ավստրալիայում

Ավստրալիայի ականավոր ճարտարապետ Բրուտոն Գրոլոն վերջերս ներկայացրել է մի նախագիծ, որը նախատեսվում է լինել ամենաբարձր շինությունն աշխարհում։ Քսան հարկանի «Գրոլո Թաուերը», որ կառուցվելու է Ավստրալիայում, արժենալու է 1.5 միլիարդ ավստրալիական դոլար (կամ 1 միլիարդ ամերիկյան դոլար), հարդարման է «Թեհրան բարձր» բերքը հենվելով Մելբուռնից Յոհանեսեւ զարգացման տեղեկությունների վրա։

Հինգ հարյուր մետր բարձրությամբ այն կրկնակի մեծ է լինելու Ավստրալիայում ներկայիս ամենաբարձր շինությունից նույնպես Գրոլոյի կողմից կառուցված 55 հարկանի «Ռիալտո Թաուերից» եւ 50 մետրով գերազանցելու է Չիկագոյում գտնվող աշխարհի ամենաբարձր շինությունը՝ «Սիրս Թաուերին»։ Երկնաքերը նախագծել է Սիդնեյի բնակիչ Հարրի Սեյդլերը, որը նախատեսում է այն կառուցել երկրի նախահանգստային առեւտրային շրջանում կամ երկաթուղային գծերի արեւելյան հանգուցակայանում։ Կառույցը շատ մեծ բնակարանների հետաքրքրություն է շարժել ինչպես Ավստրալիայում, այնպես էլ Սինգապուրում եւ Խաղաղականի ... նարող կրկում։ Սակայն այս անգամ էլ դիմադրությունը մեծ է։ Մելբուռնի տեխնոլոգիայի Արքայական ինստիտուտի նախագծային բաժնի պրոֆեսորներից Դենիսի Ռեյն, օրինակ, պնդում է, որ քաղաքին անհրաժեշտ չեն նման վիթխարի շինություններ, որոնց նա «դինոզավրեր» է անվանում։

«Ժամանակներն անցել են այդպիսի հսկաներին եւ լույսով, եւ օդափոխությամբ, եւ տարբեր տեսակի ծառայություններով ապահովելու համար, ասում է նա, ավելացնելով, որ դրանք քաղաքի կյանքն ամբողջությամբ կլանում են իրենց մեջ» ոչինչ չթողնելով շրջապատին։

Ամբողջ ծրագիրը մի շարք մասնագետների կողմից դիտվում է որպես «ժամանակավրեպ, անցանկալի եւ մարդկային ձգտումներին չհամապատասխանող»։

Այնուամենայնիվ, Գրոլոն մտադիր է գործն առաջ տանել նույնիսկ հասարակական հարցումներ կամ բերելում մրցանակաբաշխություն անցկացնելով։ Նա այժմ բանակցությունների մեջ է քաղաքային խորհրդի անդամների հետ, որոնք հիմնականում պաշտպանում են նրա գաղափարը։ Հ. Օ.

ՊԱՀԱՆՋՎՈՒՄ ԵՆ

նստանյութ երիտասարդներ, 20-ից մինչեւ 35 տարեկան, բաներ աշխատելու համար։ Ուսուցումը անվճար։ Տեղեկությունները հեռախոսով՝ 56-11-44

ԳՆՈՒՄ ԵՄ

ՎԱԶ-03, 04, 06, 07 ավտոմեքենայի թափք։ Հեռ. 53-82-11

digitised by A.R.A.R.@

Ազգ
Մարզական

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

Ջուղարյանը եւ Մնացականյանը՝ Եվրոպայի չեմպիոններ

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՀՈՒԼԻՍ, ՍՆԱՐՔ: Գյումրեցի Վահան Ջուղարյանը եւ երեւանցի Կարեն Մնացականյանը դարձան հույն-հռոմեական ըմբշամարտի Եվրոպայի պատանիների չեմպիոններ:

Գերմանիայի Վիսեն քաղաքի մրցագորգի վրա հայ մարզիկները հաջող հանդես եկան, ասաց Հայաստանի պատանեկան հավաքականի մարզիչ Էդուարդ Հարությունյանը: 17-ամյա Վահան Ջուղարյանը («Հայաստան» մարզական միություն) առաջին անգամ էր մասնակցում այդքան բարձր կարգի մրցումների եւ լուրջ արժանիքով հաղթեց մինչեւ 50 կգ քաշային կարգում: Օրինաչափ է 18-ամյա Կարեն Մնացականյանի հաջողությունը (ԲԿՄԱ, «Դինամո») մինչեւ 58 կգ քաշային կարգում: Կարենը կադետների աշխարհի չեմպիոն է եղել, իսկ անցյալ տարի դարձավ աշխարհի պատանեկան առաջնության բրոնզե մրցանակակիր: Եւս 2 հայ մարզիկներ գյումրեցիներ Ռուբեն Նազարյանը (մինչեւ 46 կգ) եւ Ռաֆիկ Հարությունյանը (մինչեւ 74 կգ) գրավեցին 4-րդ տեղերը: Ծանր քաշային Հայկազ Գալստյանը (Էջմիածին) 5-րդն էր, իսկ երեւանցի Մովսես Կարապետյանը (մինչեւ 63 կգ)՝ 6-րդը:

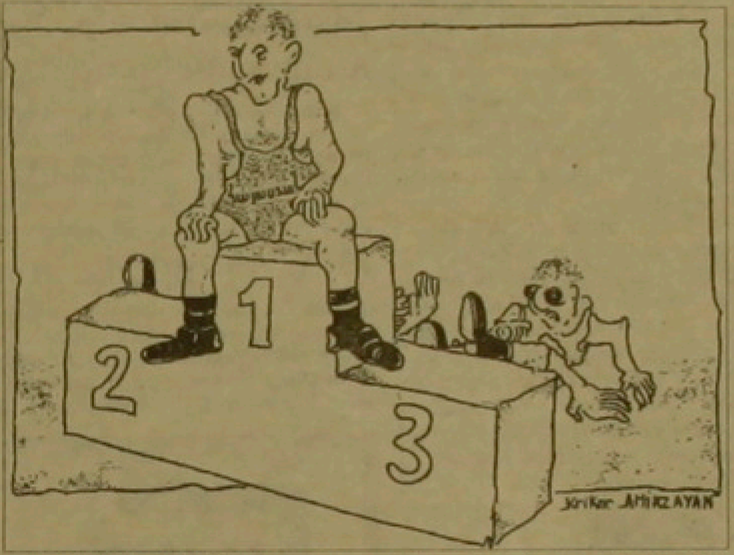

7 հայ ըմբիշներ հաղթողի պատվանդանին

Ավստրիայում օգոստոսի 8-13-ը կայանալիք աշխարհի առաջնությանը նախապատրաստվելով, Հայաստանի ազատ ըմբշամարտի հավաքականը Լեհաստանի Կաստովիցե քաղաքում հանդես եկավ միջազգային մրցումներում:

Ինչպես տեղեկացրեց Հայաստանի պետական մարզիչ Բենիկ Շաքարյանը, յոթ հայ մարզիկներ կանգնեցին հաղթողի պատվանդանի ամենաբարձր աստիճանին: Ոսկե մեդալներ նվաճեցին Արմեն Մկրտչյանը (ԲԿՄԱ, Երեւան, մինչեւ 48 կգ), ֆիզկուլտուրայի ինստիտուտի ուսանող Արամ Մարգարյանը (մինչեւ 57 կգ), Արայիկ Բաղդադյանը (ԲԿՄԱ, Երեւան, մինչեւ 62 կգ), Արայիկ Գեւորգյանը (Արտաշատի շրջանի Քաղցրաշեն գյուղ, մինչեւ 74 կգ):

Հետաքրքիր է նշել, որ մինչեւ 57 կգ քաշային կարգում ոսկե մեդալի ճակատագիրը վճռվեց Եվրոպայի երիտասարդների չեմպիոն Արամ Մարգարյանի եւ մեծահասակների չեմպիոն Անուշավան Սահակյանի գոտեմարտում: Հաջողությունն ուղեկցեց առավել երիտասարդին: Սահակյանը դարձավ երկրորդ մրցանակակիր: «Արծաթ» նվաճեց նաեւ Լուսավորության նախարարության օլիմպիական ռեզերվի ըմբշամարտի հանրապետական դպրոցի սան Արմեն Սիմոնյանը (մինչեւ 52 կգ): Բրոնզե մրցանակակիր դարձավ Նորայր Գեւորգյանը (Արտաշատի շրջանի Քաղցրաշեն գյուղ, մինչեւ 48 կգ): ՍՆԱՐՔ

ԱՍՏՂԵՐԻ ՈՒՂԻՆ

Բարկլին եւ Ջորդանը NBA-ից դուրս

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐՋԱՅԱՆ,
Վալանս, Ֆրանսիա

«Վերջացավ, հրաժեշտ եմ տալիս», հայտարարեց անվանի բասկետբոլիստ Չարլզ Բարկլին: «Մեկ տարի նորից եմ խաղալու», իր հերթին ասաց լեգենդար Մայքլ Ջորդանը:

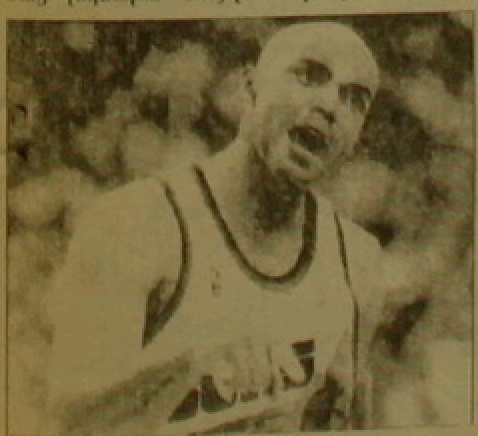

NBA-ի երկու այս մեծ «դինոզավրերի» թիմերը դուրս մնացին 1995-ի առաջնության եզրափակիչ փուլի play-off մրցակարգով մրցաշարից: Բասկետբոլային շրջաններ Չարլզ Բարկլին եւ Մայքլ Ջորդանը հաղթանակների տեսակետից տարբեր ճակատագրեր ունեցան: 32-ամյա Չարլզ Բարկլին, 11 մրցաշրջան անցկացնելով NBA-ում, այդպես էլ չկարողացավ արժանանալ չեմպիոնի կոչմանը: Դեռ 1993-ին Բարկլին ուզում էր բաժնել ասպարեզը. «Մրցումների ծանրաբեռնվածությունը տարեցտարի բարձրանում է: Երիտասարդ բասկետբոլիստները շատ ուժեղ են, եւ ես հոգնել եմ», հայտարարում է Չարլզ Բարկլին: Նա թիմի առաջատարներից մի քիչ հուսահատ վիճակում է: Դեռ մինչեւ եզրափակիչ փուլը, յուրաքանչյուր թիմ 25 խաղ է անցկացնում, որը մեծ ուժեր է խլում: Եւ փաստորեն գլխավոր մենամարտերին եռանդ չի մնում: «Հրաժեշտ տալուց առաջ պետք է խոսեմ մեր թիմի մարզիչ Ջերի Կոլանջելոյի հետ»: Շատ լրագրողներ կարծում են, թե Չարլզ Բարկլին ուզում է Մայքլ Ջորդանի պես ժամանակավորապես հրաժեշտ տալ NBA-ին եւ մեկ տարի հետո վերադառնալով արժանանալ բոլորի ուշադրությանը: Մայքլ Ջորդանի «Չիկագո Բուլզ» թիմն այս տարի ավելի շատ բաղեց ատամերգը, քան անցյալ մրցաշրջանում: Դա այն դեպքում, երբ անցյալ տարի Ջորդանը չէր խաղում: Դա վկայում է այն մասին, որ աստղերը միշտ չեն վերջ լույս չեն տալիս: «Լաս Վեգաս փոստ» օրաթերթին տված հարցազրույցում Ջորդանը հայտարարեց. «Եկել էի այս մրցաշրջանում մեկ անգամ եւս տիրելու NBA-ի չեմպիոնի կոչմանը»: Չհաջողվեց: Շաքիլ Օ՛Նիլի «Օռլանդո մեջիք» թիմը Մայքլ Ջորդանի «Չիկագո Բուլզին» երկնից աշխարհ իջեցրեց, փակելով նրա ճանապարհը դեպի նոր բարձունք: Առաջիկա մրցաշրջանում «Չիկագո բուլզը» հավանաբար ավելի բարդ վիճակ, քանի որ, լուրջ լուրերի, նրան ուզում են հրաժեշտ տալ Պիպենը եւ Բիլ Ջեֆսոնը:

ՖՈՐՄՈՒԼԱ-1

«Ֆերրարիի» 105-րդ հաղթանակը

Մինչեւ 1994 թ. «Ֆերրարի» եւ «Մակ Լարեն» թիմերը «Ֆորմուլա-1»-ի «Մեծ մրցանակի» խաղարկություններում իրենց հաշվին ունեին 104-ական հաղթանակ: Պայքարը խորը երկու ավտոընկերությունների միջեւ բուռն էր եւ հարցը պատվին էր վերաբերում: «Ֆերրարին» 105-րդ հաղթանակը տարավ եւ առաջ անցավ «Մակ Լարենից»: Աշխարհի առաջնությունների սկզբից ի վեր (1950 թ.) «Ֆերրարի» թիմը մինչեւ այսօր մասնակցել է «Մեծ մրցանակի» 543, իսկ «Մակ Լարենը»՝ 570 մրցումների: «Սկուդերիան», ինչպես այլ կերպ անվանում են «Ֆերրարիին», 9 անգամ նվաճել է աշխարհի չեմպիոնի կոչումը: Այդ պատվին արժանացել են «Ֆերրարին» ներկայացնող Ալբերտո Ասկարին (1952 եւ 1953 թթ.), Խուան Մանուել Ֆանջիոն (1956), Մայք Հաթորնը (1958), Ֆիլ Հիլլը (1961), Ջոն Սուրտիսը (1964 թ.), Նիկի Լաուդը (1975 եւ 1977), Ժոդի Շեկտերը (1979): Սկսած 1979-ից, «Ֆերրարին», առանձին հաղթանակներ տանելով, ոչ մի կերպ չի կարողանում նվաճել աշխարհի չեմպիոնի կոչումը:

ՄԱՐԶԱԿԱՌՈՒՅՑՆԵՐ

Սան Անտոնիոյի «Ալամոդրոմ» մարզահամալիրը

ԱՄՆ Տեխասի նահանգի Սան Անտոնիո քաղաքն այցելած զբոսաշրջիկները գալիս են տեսնելու Ֆորտ Ալամո հանրահայտ զորանոցբերդը, որտեղ անցյալ դարում Ամերիկայի անկախության հերոս Դեյվիդ Կրոկետը, պաշտպանելով ամրոցը, զոհվեց մեքսիկացիների կրակոցներից: Երկու տարի է, որ 935 հազար բնակչություն ունեցող եւ Մեքսիկայի սահմանում գտնվող այս քաղաքում զբոսաշրջիկների համար այցելության կարեւոր վայր է դարձել «Ալամոդրոմ» անունով մարզական համալիրը: Այս հրաշալի համալիրի բացումը կատարվեց 1993-ի մայիսի 15-ին: Ամբողջ տարին բազմաթիվ մարզական հանդիպումներ են տեղի ունենում այս փակ մարզադաշտում: Անցյալ աշնանը այստեղ անցկացվեց պրոֆեսիոնալ բռնցքամարտի աշխարհի առաջնության Շավեզի-Վիդեկեր մենամարտը: Այս մարզադաշտը, որը տեղավորում է 65 հազար հանդիսատես, կարող է կազմակերպել ֆուտբոլի, հոկեյի, ինչպես նաեւ բասկետբոլի խաղեր: Այս հսկա շինության գինը 200 մլն դոլլար է: Վերջերս ավարտված NBA-ի առաջնության Սան Անտոնիոյի «Սպուրզ» բասկետբոլի թիմի մասնակցությամբ 41 խաղերի ընթացքին հետեւեց 920 հազար մարզասեր: Միջին հաշվով մեկ խաղին ընկնում է 22 հազար 449 մարզասեր: Այս ցուցանիշը NBA-ում երրորդն է: Լավագույն արդյունքը պատկանում է Շառլոտայի «Հորնեթսին»: Երկրորդ տեղում է «Չիկագո բուլզը»: Եւ դա հասկանալի է՝ չէ որ այստեղ խաղում է Մայքլ Ջորդանը: Եվրոպայում հանդիսականների թվով այս թիմերին մի քիչ կարող է մոտենալ միայն Իսպանիան: Սան Անտոնիոյի «Ալամոդրոմ» մարզադաշտում NBA-ի ամեն մի խաղ վերածվում է մի մեծ հանդիսության: Սան Անտոնիոյի բնակիչների 50 տոկոսը խառնածներ են (կուբացիներ, մեքսիկացիներ, հարավամերիկացիներ...): «Ալամոդրոմ» մարզադաշտում առաջիկա փետրվարին պետք է անցկացվեն բասկետբոլային աստղերի եզրափակիչ խաղերը: Այդ հանդիպումներն էլ ավելի կմեծացնեն «Ալամոդրոմի» համբավը, որը մոտենում է Նյու Յորքի «Մեդիսոն Սկվեր Գարդեն» աշխարհահռչակ մարզահամալիրի համբավին:

«ՄԻԼՈՐԴ» ՍՊԸ-Ն ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է

1. Շինարարական օբյեկտների արժեքի կոմպյուտերային հաշվարկ դրամով եւ ցանկացած տարադրամով:
2. Շինարարական օբյեկտների համար անհրաժեշտ բոլոր տեսակի շինանյութերի, վառելանյութերի եւ կոնստրուկցիաների կոմպյուտերային հաշվարկ:
3. Շինանյութերի լայն ընտրություն, գները՝ շուկայականից ցածր:
4. Կատարում է ցանկացած քանակության շինանյութերի գնում:

Երեւան 10, Հանրապետության հրպ., Միությունների տուն, 2-րդ հարկ 21 սենյակ: Հեռախոս՝ 56 53 20

ԱՐՄԻՆՏԵՐՏՈՒՐ
ՏՈՒՐԻՍՏԱԿԱՆ ՖԻՐՄԱՆ
առաջարկում է
ամառային հանգիստ լավագույն ծովափնյա հանգստավայրերում

«Զլոտիե պեսկի» (Բուլղարիա)
Ծովափնյա հյուրանոց
Ուղեգրերը՝ 7, 14 եւ 21 օրով
ԵՐԵՎԱՆ-ԲՈՒՐԳԱՍ-ԵՐԵՎԱՆ չվերթը ամեն ուրբաթ

Լիմասոլ (Կիպրոս)
4**** հյուրանոց, անմոռանալի հանգիստ, գործարքների հնարավորություն
ԵՐԵՎԱՆ-ԼԱՌՆԱԿԱ-ԵՐԵՎԱՆ թռիչքը՝ հուլիսի 20-ից, 14 օրը մեկ

Հասցեն՝ Երեւան, Հ.Հակոբյան փ., 2
Հեռ. 272-008, 272-007, 272-450

«ՔԻՄԵՔՍՏՈՒՐ-ԵՐԵՎԱՆ»

«ՔԻՄԵՔՍՏՈՒՐ - ԵՐԵՎԱՆ»
ՏՈՒՐԻՍՏԱԿԱՆ ՖԻՐՄԱՆ
առաջարկում է ամառային հանգիստ
ԾՈՎԱՅԻՆ ՇՐՋԱԳԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

«Ֆեոդոր Շալյապին» հարմարավետ ջերմանավով

ՇՐՋԱԳԱՅՈՒԹՅՈՒՆ 1 (07.08-ից մինչեւ 20.08.95 - 14 օր)
Օդեսա – Նեապոլ – Բարսելոնա – Մալթա – Ստամբուլ – Օդեսա

ՇՐՋԱԳԱՅՈՒԹՅՈՒՆ 2 (21.08-ից մինչեւ 05.09.95 - 16 օր)
Օդեսա – Նեապոլ – Բարսելոնա – Վիլ-Ֆրանշ (Նիցցա, Կաննը, Մոնտե-Կառլո) – Մալթա – Ստամբուլ – Օդեսա

ՇՐՋԱԳԱՅՈՒԹՅՈՒՆ 3 (06.09-ից մինչեւ 20.09.95 - 15 օր)
Օդեսա – Պիրեյ – Վենետիկ – Տրիեստ – Կորֆու – Ստամբուլ – Օդեսա

«Քիմեքստուր-Երեւան» ֆիրման եւ նավի անձնակազմը կապահովեն անհոգ հանգիստ եւ բարձրակարգ սպասարկում բոլոր շրջագայությունների ընթացքում

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՈՒՂԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
Դեպի Ճապոնիա, Իսպանիա, Պորտուգալիա, Ավստրալիա, Յամայկա

ՀԱՆԳԻՍՏ
Շեւենինգենի հոլանդական հանգստավայրում, Մալդիվյան մարջանե կղզիներում, Բրազիլիայում (Ռիո-դե-Ժանեյրո, Ամազոնկայի ջունգլիներ)

ԶԱՆԳԱՀԱՐԵՔ՝ 52-39-08

digitised by A.R.A.R.@

Օրվա հետքերով

ԲԱՔՈՒ

Սկսվեցին խաղաղական կոնսուլտացիաներ

Հուլիսի 13-ին Բաքվում սկսվեցին ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման խաղաղական կոնսուլտացիաները: Տեղի ունեցավ Ադրբեջանի արտաքին գործերի նախարար Հասան Հասանովի հանդիպումը Եվրակազմակերպության Լեռնային Ղարաբաղի գծով Մինսկի խորհրդաժողովի ռուսաստանցի եւ ֆինլանդացի համանախագահներ Վալենտին Լոզինսկու եւ Հեյկի Տալվիտիեի հետ: Ինչպես Բաքվից հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակիցը, կոնսուլտացիաների մասնակիցները համաձայնության են եկել այն կարծիքի շուրջը, թե կարգավորման բոլոր հարցերը պետք է արտացոլվեն ինչպես մանրամասն առումով, որտեղ պետք է նախօրոք որոշվեն դրանցից յուրաքանչյուրի լուծման մեխանիզմներն ու ժամկետները, այնպես էլ համապատասխան փաստաթղթերում, ներառյալ հաշտության խաղաղական համաձայնագիրը, որոնք երկուստեք համաձայնության դեպքում պետք է ստորագրեն Ադրբեջանն ու Հայաստանը:

Ամենօրյա

ԹԲԻԼԻՍԻ

Շումեյկոն միանական Վրաստանի կողմնակից է

ԹԲԻԼԻՍԻ, 13 ՀՈՒԼԻՍ, ՍՆԱՐՔ: «Ռուսաստանը, որպես պետություն, ուզում է շփվել ոչ թե առանձին Աբխազիայի եւ Հարավային Օսիայի, այլ միասնական եւ ուժեղ Վրաստանի հետ», հայտարարեց ՌԴ Դաշնության խորհրդի նախագահ Վլադիմիր Շումեյկոն այստեղ Աբխազիայից եկած գաղթականների հետ զրույցի ժամանակ:

Անդրադառնալով Շեւարդնաձեի եւ Շումեյկոյի հանդիպմանը, BGI գործակալությունը մեջբերում է նրա այն խոսքերը, որ Ռուսաստանը խստիվ դատապարտում է միջազգային իրավական նորմերը եւ մտադիր չէ ընդունել Վրաստանի պետական իշխանությունների հետ:

Աբխազիայում հեղեղման հետեւանքները վերացնելու համար Ռուսաստանի կառավարության հատկացրած 10 միլիարդ ռուբլին փոխանցվելու է Վրաստանի ղեկավարությանը, հայտնեց Վլադիմիր Շումեյկոն: Նրա ասելով, սկզբնական փաստը վառ կերպով վկայում է Թբիլիսիի նկատմամբ Մոսկվայի քաղաքականության փոփոխության մասին: Շումեյկոն նաեւ նշեց, որ անհրաժեշտ է ընդունել վրացական պետության դաշնակցային կազմակերպում նախատեսող նոր Սահմանադրությունը:

Այսօր Ռուսաստանի պատվիրակությունը Շումեյկոյի գլխավորությամբ կմեկնի Բաքու: Ինչպես հայտնի դարձավ Խաբար սերվիսից, հուլիսի 14-ին եւ 15-ին Շումեյկոն Ադրբեջանի նախագահի, վարչապետի, ԳԽ նախագահի, պաշտպանության նախարարի եւ արտգործնախարարի հետ կքննարկի մի շարք քաղաքական, տնտեսական եւ ռազմական հարցեր:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Դումա. Օրենք կազմակերպված հանցագործությունների դեմ

ՄՈՍԿՎԱ, 13 ՀՈՒԼԻՍ, ՌԻԱ-ՍՆԱՐՔ: Պետդուման չորեքշաբթի օրը ընդունեց օրենք «Կազմակերպված հանցագործությունների դեմ պայքարի մասին»: Դրանով հստակ միջոցառումներ են նախատեսվում հանցավոր կազմակերպությունների դեմ տարվող պայքարում, լրացվում եւ կոնկրետացվում են քրեական եւ մյուս օրենսդրությունների ընդհանուր սկզբունքներն ու դրույթները: «Դրա կիրառմանը հաջորդող մեկ ամսվա ընթացքում կառավարությունը եւ գլխավոր դատախազը պետք է ստեղծեն կազմակերպված հանցագործությունների դեմ պայքարող մասնագիտացված ստորաբաժանումներ», ընդգծեց Դումայի Անվտանգության կոմիտեի նախագահ Վիկտոր Իլյուխինը ՌԻԱ-ի թղթակցին տված հարցազրույցում:

ՎԱՆԱՁՈՐ

Քրեական գործ է հարուցվել «Էխորոմս 2»-ի նկատմամբ

Վերջերս վանաձորցիներին ցնցեց «Էխորոմս 2» ԲԸ դեկավարության փախուստի լուրը: Նրանք, հավաքելով ընկերության փողերը, դիմել են փախուստի: Ինչպես տեղեկացանք Վանաձորի դատախազության ավագ քննիչ, նախաքննությունը վարող Սիեր Դավթյանից, «Էխորոմս 2» ԲԸ-ն գրանցվել եւ գործելու իրավունք է ստացել 1994-ից: Սակայն պարզվում է, որ այն «ֆինանսատնտեսական լուրջ գործունեություն չի ծավալել եւ շահույթներ չի ունեցել: Ստուգումները ցույց են տվել, որ հարյուրավոր քաղաքացիներից մեծ քանակությամբ գումար է վերցվել, որն առանց տոկոսների կազմում է 2 մլն 441 հազար 360 դրամ, 33045 դոլար (ԱՄՆ), 12 մլն 527 հազար 750 ՌԴ ռուբլի, 1000 գերմանական մարկ եւ 72500 դրամի սերտիֆիկատ: Ընկերության նախագահի՝ Ստեփանավանի Պուշկին գյուղի բնակիչ Արամ Ստեփանի Աբրահամյանի նկատմամբ ՀՀ Քրեական օրենսգրքի 4-րդ մասով հարուցվել է քրեական գործ, քաղաքացիներից խաբեությամբ ավանդներ հավաքելու, իսկ 182-րդ հոդվածով՝ պաշտոնական դիրքը չարաշահելու համար: Արամ Աբրահամյանը ներկայումս փախուստի մեջ է: Հայտարարված է հետախուզում: Ձեռնարկվում են միջոցներ նրա բնակվելու վայրը պարզելու, ձերբակալելու, միաժամանակ խաբված ավանդատուներին պատճառված վնասը վերականգնելու համար: Նրա անձնական գույքի՝ խոշոր քանակի, կիսակառույց տան եւ ԲԸ-ի ունեցվածքի վրա կալանք է դրված: Խաբված ավանդատուներին խնդրվել է այցելել դատախազություն պարզաբանումների համար:

Մ. Մ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

8 դպյբեցումից հետո Ֆրանսիան կդադարեցնի փորձարկումները

Միջուկային փորձարկումների վերսկսման վերաբերյալ Ֆրանսիայի նախագահ Ժակ Շիրակի որոշումը «լավ հայտնի եւ վերջնական է», չորեքշաբթի հայտարարել է պետքարտուղար, Ֆրանսիայի կառավարության պաշտոնական ներկայացուցիչ Ֆրանսուա Բարուենը: Նշելով ունենալով նախարարների խորհրդի անձնական կարծիքը, հայտնել է, որ կառավարության դեկավարը նիստում դարձյալ շարադրել է երկրի որոշումը միջուկային փորձարկումների խնդրի մասին: Ֆրանսիան ընդունել է դրանք դադարեցնելու սկզբունքային որոշում, սակայն դրանից առաջ անհրաժեշտ է կատարել ութ պայթեցում:

Ամենօրյա

Իրան-Բուլղարիա առեւտրական ճանապարհը Վրաստանով

13 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Սոֆիայում տեղի ունեցավ հանդիպում Իրանի առաջին փոխնախագահ Հասան Հաբիբիի եւ Վրաստանի փոխվարչապետի միջեւ: Ինչպես հաղորդում են իրանյան աղբյուրները, հանդիպման ընթացքում քննարկվել են երկկողմ հարաբերությունների զարգացման հարցերը, ինչպես նաեւ Իրանից դեպի բուլղարական Վառնա նավահանգիստ՝ վրացական Բաթումի նավահանգստով, առեւտրական ճանապարհի բացելու խնդիրը:

ԱՄՆ. 595 մլն. դոլլար ԱՊՀ երկրներին

Հուլիսի 11-ին ԱՄՆ-ի Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների պալատը հավանություն է տվել հաջորդ ֆինանսական տարում 12 մլրդ. դոլլարի չափով արտասահմանյան օգնության օրինագծին: ԱՊՀ երկրներին տրամադրվող օգնության ծրագրերի հատկացումները կրճատվել են 15 մլն. դոլլարով եւ կազմել 595 մլն. դոլլար: Դա մի փոքր պակաս է, քան ենթադրում էր ԱՄՆ-ի վարչակազմը:

ԿՏ

CEMA
CENTRE DE MANAGEMENT D'ARMENIE

Հայաստանի Հանրապետության Արտաքին տնտեսական կապերի նախարարությունը եւ ֆրանսիական ԺԻԱ ընկերությունը համատեղ ստեղծել են Հայաստանի մենեջմենթի կենտրոն ՍԵՄԱ, որ գործում է 1991 թ.: Կենտրոնի նպատակն է պատրաստել բարձրորակ մասնագետներ շուկայական տնտեսության տարբեր ոլորտներում աշխատելու համար: ՍԵՄԱ կենտրոնը կազմակերպում է 1995-96 թթ. ուսումնական տարվա ընդունելություն: Ուսումնառությունը բաղկացած կլինի 12 փուլերից, յուրաքանչյուրը մեկ շաբաթ տեւողությամբ, մեկ տարի կտրվածքով:

ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

- Շուկայական տնտեսություն
- Ձեռնարկությունը եւ նրա կազմակերպությունը
- Ձեռնարկությունների մենեջմենթ եւ ղեկավարում
- Խմբակային մենեջմենթ
- Ձեռնարկությունների իրավունք
- Հաշվապահություն
- Արդյունաբերական արտադրություն
- Վաճառք եւ բաշխում
- Մարկետինգ
- Միջազգային առեւտուր
- Ձեռնարկությունների ֆինանսական միջոցներ, դրամագլուխների շուկաներ
- Բիզնես պլան

Ունկնդիրները կարող են հաճախել փուլերից յուրաքանչյուրը իր ընտրությամբ, ինչպես նաեւ բոլոր փուլերը հաջորդաբար: Դասընթացները անցկացվում են ֆրանսիացի փորձառու մասնագետների սինխրոն թարգմանությամբ: ՍԵՄԱ կենտրոնը Ձեզ տեղեկացնում է, որ ուսումնական տարվա [illegible] ունկնդիրներից [illegible] ինչպես նաեւ սեմինարներ Ֆրանսիայում անցնելու համար:
ՍԵՄԱ կենտրոնը կարող է կազմակերպել [illegible] ֆրանսիացի մասնագետների կողմից [illegible] ձեռնարկությունների [illegible]:

Տեղեկությունների համար զանգահարել 56.51.94 հեռախոսով:
ՀԱՍՑԵՆ՝ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ 39
ՀՀ [illegible]

ՀԱՄԱՌՈՏ

«Սում սինրիկիոն» ծրագրել էր «աշխարհի վերջը»

Պատրաստվելով «չարի եւ բարու վերջին պատերազմին»՝ «Սում սինրիկիո» ծայրահեղական աղանդը ճապոնիայում գաղտնի կերպով ծավալել էր ավտոմատների զանգվածային արտադրություն Ռուսաստանից բերված «Կալաշնիկով» տիպի ավտոմատների հիման վրա: Ինչպես հուլիսի 13-ին հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, միայն այս գարնանը սկսված խուզարկություններն են խափանել այդ ծրագրի վերջնական իրականացումը: Ինչպես հայտարարել է Տոկիոյի ոստիկանական վարչությունը, շարունակվող հետաքննության ընթացքում արդեն հայտնաբերվել են ջրամբարում ջրասույզ արված այն մասերը, որոնցից կարելի է հավաքել շուրջ 1000 ինքնաշեն ավտոմատներ: Աղանդի բռնագրավված փաստաթղթերում ավելի վաղ հիշատակումներ են գտնվել այն մասին, թե «Սում սինրիկիոյի» պարագլուխ Սիոկո Ասահարայի կանխագուշակած «աշխարհի վերջը» կարող է սկսվել արդեն 1995 թվականի նոյեմբերին: Որոշ տվյալների համաձայն, աղանդավորները մտադրված են եղել մոտավորապես այդ ժամանակ Տոկիոյում պարտիզանական պատերազմ ծավալել, որի ընթացքում ինքնաշեն ավտոմատներով զինված մարտական խմբերը պետք է գրավեին խորհրդարանն ու վարչապետի նստավայրը:

Ամենօրյա

«Սափարմուրադ Թուրքմենբաշիի պալատի» հիմնաքարը դրվեց

ԱՇԳԱԲԱԴ, 13 ՀՈՒԼԻՍ, ՍՆԱՐՔ-ԻՄԱ-ՊՐԵՍ: Աշգաբադի կենտրոնում դրվեց նախագահական պալատի նոր համալիրի հիմնաքարը: Այն կլինի 16 հազար քառակուսի մետր կազմող արեւելյան ոճի 3 հարկանի շենք: Պալատի շուրջ, որ տեղական մամուլը կոչում է «Սափարմուրադ Թուրքմենբաշիի պալատ», ծրագրվում է ծավալել մեծ զբոսայգի՝ ուղղաթիռային հարթակով: Շինարարական աշխատանքները կատարում է «Բուիգ» հայտնի ֆրանսիական ֆիրման:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ
Կազմակերպությունը առաջարկում է ֆիննական բարձրորակ թուղթ խեռոքսների, ֆաքսերի եւ այլ նոթատակների համար, դիպլոմային աշխատանքների բլանկներ:
Վճարումը կանխիկ եւ փոխանցումով: Նվազագույն քանակությունը 1 տուփ (500 թերթ),
● 4500 դրամ
Հեռախոսներ՝
524868, 583996

«ՎՆՈՒԿՈՎՅԱՆ ԱՎԻԱՈՒՂԻՆԵՐ»
ВНУКОВСКИЕ АВИАЛИНИИ
ԲԱՑ ՏԻՊԻ ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
հրավիրում է

անվայրէջք ուղիղ չվերթի 905/906
ՄՈՍԿՎԱ - ԵՐԵՎԱՆ - ՄՈՍԿՎԱ
(Վնուկովո) (Վնուկովո)
ԻL-86 օդանավով
Թռիչքի օրերը
չորեքշաբթի, հինգշաբթի, կիրակի
Թռիչքը Մոսկվայից՝ ժ. 11.05, Երեւանից՝ ժ.15.20
Տոմսերը վաճառվում են «ԱՎԻԱՏՐԱՆՍ»-ի տոմսարկղերում
Հասցե՝ Մաշտոցի պող. 15
Հեռախոս՝ 56-81-30

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1900 Տպաքանակը 7000 Ստորագրված է տպագրության 13. 07. 1995 Գինը՝ 40 դրամ

digitised by A.R.A.R.@